

28.01.1937.

Civillikums OTRĀ DAĻA Mantojuma tiesības

Ar AP 07.07.92 lēmumu
"Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada
Civillikuma ievada, mantojuma
tiesību un lietu tiesību daļas spēkā
stāšanās laiku un kārtību" noteikts, ka
atjaunotā Latvijas Republikas
1937.gada Civillikuma mantojuma tiesību daļa
stājas spēkā ar 1992.gada
1.septembri.

Grozījumi: 12.12.2002.
likums (L.V., 20.dec., nr.187;

Ziņotājs,

2003, nr.2)

22.06.2006. likums (L.V., 7.jūl.,

nr.107;

Ziņotājs, 2006, nr.15)

OTRĀ DAĻA Mantojuma tiesības

PIRMĀ NODAĻA. Vispārīgi noteikumi.

382. Mantojums ir kopība, kurā ietilpst visa kustamā un nekustamā manta, kā arī citiem atdodamās tiesības un saistības, kas mirušam vai par mirušu izsludinātam piederējušas viņa patiesās vai tiesiski pieņemamās nāves laikā. Šajā ziņā mirušo vai par mirušu izsludināto sauc par mantojuma atstājēju.

383. Mantojums ir juridiska persona. Mantojums var iegūt tiesības un uzņemties saistības.

384. Tiesību iestāties mirušā mantisko attiecību kopībā sauc par mantojuma tiesību. Personu, kam pieder tāda tiesība, sauc par mantinieku.

385. Kam vispār ir tiesība iegūt mantu, tam ir arī tiesība iegūt mantojumu vai tā sastāvdaļu. Mantot spēj fiziskas un juridiskas personas.

386. Fiziska persona spēj mantot, ja mantojuma atklāšanās laikā viņa ir ieņemta, kaut arī vēl nav piedzimis.

387. Mantot spēj arī tādas juridiskas personas, kuru nodibināšanu mantojuma atstājējs paredz savā rīkojumā nāves gadījumam, ieceļot tās par mantiniecēm un novēlot tām mantu. Jaundibināmā juridiskā persona iegūst juridisko personību ar tās apstiprināšanu vai reģistrāciju uz vispārēja pamata, bet skaitās par mantinieci jau no mantojuma atklāšanās dienas.

388. Mantotspējai jāpastāv mantojuma atklāšanās dienā ([655.p.](#)) un jāturpinās līdz mantojuma pieņemšanai ([687.p.](#)).

389. Aicinājums mantot iestājas mantojumam atklājoties ([655.p.](#)). Aicinājuma pamati ir mantojuma atstājēja tiesīgi izteikta griba vai likums.

Mantojuma atstājējs savu gribu var izteikt testamentā vai mantojuma līgumā.

Līgumiskai mantojuma tiesībai ir priekšroka pret testamentāro, un kā pirmajai, tā otrajai ir priekšroka pret likumisko; visi trīs mantojuma tiesību veidi var pastāvēt kopīgi.

OTRĀ NODAĻA. **Likumiskā mantošana.**

PIRMĀ APAKŠNODAĻA. **Vispārīgi noteikumi.**

390. Mantinieki manto pēc likuma, kad nav mantojuma līguma vai testamenta, vai kad tie nav spēkā ([784.](#) un [820.p.](#)).

Ja rīkojums nāves gadījumam gan ir, bet bijis dots vai palicis spēkā tikai par vienu mantojuma daļu, tad pārējās daļas pāriet likumiskās mantošanas kārtībā.

391. Pēc likuma aicināti mantot: 1) laulātais, 2) radnieki, 3) adoptētie ([173.p.](#)).

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Laulāto mantošana.**

392. Pārdzīvojušais laulātais manto no mirušā neatkarīgi no tam, kāds mantisko attiecību veids pastāvējis starp laulātiem laulības laikā.

393. Laulātais saņem bērna daļu, ja palikušo bērnu skaits ir mazāks par četriem, bet ja bērnu ir četri vai vairāk – ceturto daļu.

394. Ja mantojums ir tik mazs, ka to sadalot nav iespējams uzturēt nepilngadīgos bērnus, tad pārdzīvojušam laulātam ir tiesība pārvaldīt un lietot visu nedalīto mantojumu, bet laulātam no visa mantojuma ienākumiem jāsedz vispirms bērnu uztura ([179.p.](#)) izdevumi.

Pārdzīvojušā laulātā tiesība pārvaldīt un lietot nedalītu mantojumu izbeidzas:

- 1) ar visu bērnu pilngadību;
- 2) ar laulātā atteikšanos no šās tiesības;
- 3) ar mantojuma labprātīgu sadalīšanu;
- 4) par atsevišķā bērna daļu – ar viņa nodalīšanu no mantojuma pēc vienošanās vai laulātā vienpusējās vēlēšanās;
- 5) pēc pilngadīga bērna pieprasījuma – aiz svarīgiem iemesliem.

(Trešā daļa izslēgta ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

P i e z ī m e. Šā panta 3.-5.punktā minētos gadījumos vajadzīga bāriņtiesas atļauja.

395. Ja pārdzīvojušais laulātais mantojumu pārvalda vai lieto nekārtīgi, tad bāriņtiesa, pēc pilngadīgo bērnu ierosinājuma vai arī pēc pašas ieskata, saņemot par to ziņas un tās pārbaudot, var atņemt laulātam tiesību pārvaldīt un lietot mantojumu, uzdodot šo pārvaldību sevišķi šim nolūkam ieceltam aizbildnim.

396. Ja mirušam laulātam nepaliek ne lejupejo, ne adoptēto, pārdzīvojušais laulātais saņem pusi no mantojuma un bez tam dzīvokļa iekārtu.

Ja mirušam laulātam nepaliek ne lejupejo, ne adoptēto, ne augšupējo, ne brāļu vai māsu vai to bērnu, vai ja palikušie atkrīt, tad visu mantojumu dabū pārdzīvojušais laulātais.

397. Ja laulība šķirta vai atzīta par neesošu, tad bijušie laulātie viens no otra nemanto.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA.

Radnieku un adoptēto mantošana.

I. Radniecība, kas nodibina mantojuma tiesību.

398. Likumisko mantojuma tiesību nodibina radniecība un adopcija. Svainība šo tiesību nedod.

399. Likumisko mantojuma tiesību nodibina tikai tāda radniecība, kas rodas:

- 1) ar dzimšanu likumīgā laulībā;
- 2) ar dzimšanu tādā laulībā, kura vēlāk atzīta par neesošu, vai ne vēlāk kā 306.dienā no šādas laulības izbeigšanās;
- 3) ar paternitātes atzīšanu vai tās noteikšanu tiesas ceļā.

([2002.gada 12.decembra](#) likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

400. Bērni, kas cēlušies no vecākiem, kuri nav savstarpējā laulībā, ja izcelšanās no tēva un mātes ir noteikta likumā paredzētajā kārtībā, manto tāpat kā laulībā dzimušie bērni. No šādiem bērniem manto kā māte un tās radnieki, tā tēvs un tā radnieki.

(07.07.1992. likuma redakcijā)

401. Adoptētais un tie viņa leļupējie, kas adopcijas laikā bijuši nepilngadīgi vai dzimuši pēc adopcijas, manto no adoptētāja vai viņa leļupējiem kā viņa bērni.

No adoptētā manto viņa leļupējie, kā arī adoptētājs un viņa leļupējie. Šajā gadījumā adoptētā pusbrāļi un pusbāsas pielīdzināmi īstiem brāļiem un māsām.

([2002.gada 12.decembra](#) likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

402. Personas, kas ar mantojuma atstājēju stāv vairākkārtējā radniecībā ([212.p.](#)), dabū, pēc savu radniecības saišu skaita, vairākas mantojuma daļas.

II. Mantošanas kārtība.

403. Mantojuma atstājēja radnieki manto pēc zināmas kārtas, kas pamatota pa daļai uz radniecības veidu, pa daļai uz tās pakāpju tuvumu.

404. Mantošanas kārtības ziņā izšķir četras likumisko mantinieku šķiras:

- 1) pirmā šķirā manto, bez pakāpju tuvuma izšķirības, visi tie mantojuma atstājēja leļupējie, starp kuriem, no vienas puses, un mantojuma atstājēju, no otras puses, nav citu leļupējo, kam būtu tiesība mantot;
- 2) otrā šķirā manto mantojuma atstājēja pēc pakāpes tuvākie augšupējie, kā arī mantojuma atstājēja īstie brāļi un māsas un pirms viņa mirušo īsto brāļu un māsū bērni;
- 3) trešā šķirā manto mantojuma atstājēja pusbrāļi un pusbāsas un pirms viņa mirušo pusbrāļu un pusbāsas bērni;
- 4) ceturta šķirā manto pārējie pēc pakāpes tuvākie sāņu radnieki, neizšķirot pilnīgo radniecību no nepilnīgās.

405. Zemākas šķiras mantinieks nemanto, kamēr ir dzīvs kāds augstākas šķiras mantinieks.

406. Ja kādā šķirā atkrīt pirms citiem aicinātais mantinieks, tad mantojums pāriet uz viņa līdzmantiniekiem, kuriem ir tāda pati mantojuma tiesība. Ja atkrituši arī līdzmantinieki, tad mantojums pāriet uz tām personām, kas šajā pašā šķirā aicinātas mantot no mantojuma atstājēja. Ja šajā šķirā nav tādu, kam ir tiesība mantot, vai ja atkrituši visi šās šķiras mantinieki, tad mantojums pāriet uz nākošās šķiras mantiniekiem.

407. Bērni, kas dzimuši no vairākām viena vecāka laulībām, manto no sava kopējā vecāka kopīgi, bet no atsevišķā atsevišķi.

408. Mantojot no augšupējā, attālākie lejupējie iestājas sava pirms mantojuma atstājēja mirušā vecāka vietā, bez aprobežojuma pakāpju tuvuma ziņā, ar pārstāvības tiesību. Pēc pārstāvības tiesības lejupējie dabū to mantojuma daļu, kādu būtu dabūjis viņu vecākais, ja tas būtu mantojuma atstājēju pārdzīvojis un no viņa mantojis.

409. Pārstāvības tiesība pieder arī pirms mantojuma atstājēja mirušo īsto brāļu un māsu, kā arī pusbrāļu un pusmāsu bērniem. Viņu bērnu bērniem pārstāvības tiesības nav.

Pārstāvības tiesība izriet nevis no mantinieka tiesības uz vecāka atstāto mantojumu, bet gan no paša mantinieka, kā lejupējā, patstāvīgas mantojuma tiesības. Mantiniekam, kas nepieņem sava vecāka atstāto mantojumu, nav jāatbild par šā vecāka parādiem ar to mantu, ko viņš manto no mantojuma atstājēja pēc pārstāvības tiesības ([408.p.](#)).

410. Ceturtā šķirā nav pārstāvības tiesības, kādēļ tuvākās pakāpes radnieki nepielaiž mantot attālākās, bet ja ir vairāki vienāda tuvuma radnieki, tad tie visi dala mantojumu savā starpā pēc galvām. Šajā šķirā arī neievēro ne vairākkārtēju radniecību ([212. un 402.p.](#)), ne izšķirību starp pilnīgu un nepilnīgu radniecību ([213.p.](#)).

411. Kad piemērojama pārstāvības tiesība ([408. un 409.p.](#)), mantojums dalāms nevis pēc personu, bet gan pēc cilšu skaita, t.i. visi pārstāvamā pēcnācēji dabū kopā to mantojuma daļu, kuru būtu dabūjis mirušais tēvs vai māte, ja tie būtu vēl dzīvi aicinot mantot.

412. Radniecības tuvumu noteicot, jāievēro mantojuma atklāšanās laiks ([655.p.](#)). Tādēļ, ja mantojuma atstājējs nomirst, neatstādams ne testamentu, ne mantojuma līgumu, radniecības tuvums noteicams pēc viņa miršanas laika, un ja arī palicis testaments vai līgums, bet pēc tiem neviens nav mantojis, tad pēc tā laika, kad tas kļuvis droši zināms. Ja mantinieks pēc testamenta vai līguma atkritis to spēkā neesamības dēļ, tad jautājums par radniecības tuvumu no jauna izšķirams pēc mantojuma atstājēja miršanas laika.

413. Pēc mantojuma atklāšanās laika ([655.p.](#)) noteicama arī mantojuma dalīšanas kārtība starp vairākiem līdzmantiniekiem.

414. Ja mantojuma atstājējam paliek otrā šķirā augšupējie un bez tam īstie brāļi un māsas, kā arī pirms viņa mirušo īsto brāļu un māsu bērni, tad puse no mantojuma pāriet augšupējiem, bet otra puse brāļiem un māsām un mirušo brāļu un māsu bērniem; augšupējie, kā arī brāļi un māsas daļa savas puses līdzīgās daļās, t.i. pēc galvām, bet mirušo brāļu un māsu bērni pēc ciltīm.

Kad manto vairāki augšupējie, vienalga, vai vieni paši, vai kopā ar brāļiem un māsām un brāļu un māsu bērniem, tuvākie nepielaiž mantot tālākos. Vienāda tuvuma augšupējie manto pēc līnijām, tā ka no visas viņu daļas tēva līnija saņem vienu pusi, bet mātes līnija – otru. Ja vienai vai otrai līnijai ir vairākas atzarojumu līnijas, tad pēdējās daļa mantojumu arī pēc līnijām.

Pārējās attiecībās mantinieku otrā šķirā piemērojami [404.](#), [409.](#) un [411.panta](#) noteikumi.

415. Trešās šķiras mantinieki ([404.p. 3.pk.](#)) manto un dalās savā starpā pēc [409.](#) un [411.panta](#), bet ceturtās šķiras mantinieki ([404.p. 4.pk.](#)) pēc [410.panta](#) noteikumiem.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA.

Bezmantinieku manta.

416. Ja pēc mantojuma atstājēja nāves viņam mantinieki nav palikuši vai šie mantinieki likumiskā termiņā pēc publikācijas par mantojuma atklāšanos nav ieradušies vai nav pierādījuši savas mantojuma tiesības, tad manta piekrīt valstij.

Par parādiem valsts atbild tikai ar to mantu, kuru viņa tādā kārtā patiesi iegūst.

417. Manta, kas paliek pēc juridisku personu izbeigšanās, izņemot peļņas sabiedrības, pielīdzināma bezmantinieku mantai un piekrīt valstij, ja likums, viņu dibināšanas akts vai statūti nenosaka citādi.

TREŠĀ NODAĻA.

Testamentārā mantošana.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Vispārīgi noteikumi.

418. Katru vienpusēju rīkojumu, ko kāds dod savas nāves gadījumam par visu savu mantu, vai par kādu mantas daļu, vai par atsevišķām lietām vai tiesībām, sauc par testamentu.

419. Testators var testamentu katrā laikā atcelt, grozīt vai papildināt ([792.](#) un turpm.p.)

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Spēja taisīt testamentu.**

420. Taisīt testamentu var katra rīcības spējīga persona.

Nepilngadīgie, ja viņi sasnieguši 16 gadu vecumu, var taisīt testamentu par savu [brīvo mantu \(195.p.\)](#).

Taisīt testamentu var arī tie, kas atrodas aizgādībā izlaidīgas vai izšķērdīgas dzīves dēļ.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 07.07.1992. likumu)

421. Kas nevar ne rakstīt, ne saprotami runāt, un tādēļ nespēj skaidri izteikt savu gribu, tas nespēj taisīt testamentu.

Nespēj taisīt testamentu garā slimie, kamēr viņi atrodas gara slimības stāvoklī.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Neatraidāmie mantinieki un neatņemamā daļa.**

422. Testators savam nāves gadījumam var brīvi noteikt par visu savu mantu, ar to ierobežojumu, ka viņa neatraidāmiem mantiniekiem atstājamas viņu neatņemamās daļas.

Šis noteikums jāievēro arī ieceļot pēcmantinieku.

423. Neatraidāmie mantinieki ir laulātais un leļupējie, bet ja pēdējo nav, tad tuvākās pakāpes augšupējie.

424. Neatņemamo mantojuma daļu noteic pēc tā mantinieku skaita, kāds palicis testatora nāves dienā, ieskaitot pārdzīvojušo laulāto un ar testamentu atstumtos mantiniekus, bet neskaitot līdzī atteikušos mantotāju.

425. Neatņemamā mantojuma daļa ir puse no tās mantojuma daļas vērtības, kādu mantinieks manto pēc likuma. Šo daļu noteic pēc tā mantas sastāva un vērtības, kāds bijis testatora nāves dienā.

Neatņemamā daļā ieskaita tiklab to, ko testators atstājis mantiniekam kā mantojumu vai legātu, kā arī to, kas saņemts testatora dzīves laikā, ja uz saņemto attiecas pievienojuma pienākums ([757.](#) un turpm.p.).

Neatņemamo daļu aprēķina no testatora skaidras mantas, atskaitot visus viņa parādus.

426. Neatņemamo daļu nevar aprobežot ar nosacījumiem vai termiņiem vai apgrūtināt ar legātiem vai citām nastām. Šādi blakus noteikumi nav spēkā.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA.

Atstumšana no mantojuma.

427. Ar atstumšanu no mantojuma jāsaprot rīkojumā nāves gadījumam izteiktā griba, lai tas, kam ir tiesība mantot pēc likuma, nekļūst par mantinieku.

Neatraidāmos mantiniekus var atstumt no neatņemamās mantojuma daļas vienīgi aiz likumā paredzētiem un rīkojumā nāves gadījumam tieši norādītiem patiesībai atbilstošiem iemesliem.

428. Augšupējais var atstumt lejupējo, ja pēdējais:

- 1) izdarījis noziedzīgu nodarījumu pret testatora, viņa laulātā vai viņa augšupējā dzīvību, veselību, brīvību vai godu;
- 2) ierosinājis apzināti nepatiesu apsūdzību pret kādu no 1.punktā minētām personām par noziedzīgu nodarījumu;
- 3) atstājis testatoru bezpalīdzības stāvoklī, ja bijis iespējams viņam palīdzēt;
- 4) dzīvojis izšķērdīgi vai netikumīgi;
- 5) nav izpildījis viņam ar likumu uzlikto pienākumu uzturēt testatoru vai viņa laulāto;
- 6) mēģinājis kavēt testatoru taisīt testamentu;
- 7) mantojuma atstājējam dzīvam esot, bez viņa ziņas un piekrišanas noslēdzis ar kādu personu līgumu par viņa nākamo mantojumu.

429. Lejupējie var atstumt savus augšupējos no viņu neatņemamās mantojuma daļas, bez [428.pantā](#) norādītiem iemesliem, arī tajā gadījumā, ja vecāki nemaz nav gādājuši par testatora audzināšanu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

430. Ja pirms testamenta taisīšanas mantojuma atstājējs ar savu neatraidāmo mantinieku samierinājies vai mantinieks savā dzīves veidā labojies, tad viņu no mantojuma atstumt nevar.

431. Testators var atstumt no mantojuma savu laulāto aiz [428.pantā](#) paredzētiem iemesliem, kā arī gadījumos, kad:

- 1) laulātais pārkāpis laulību;
- 2) laulātais apdraudējis otra laulātā dzīvību, veselību, sītis vai spīdzinājis viņu;
- 3) laulība ir izirusi un laulātie vairāk nekā trīs gadus dzīvo šķirti.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

PIEKTĀ APAKŠNODAĻA. **Testamenta forma.**

432. Testamenti pēc savas formas ir vai nu publiski, vai privāti.

I. Publiski testamenti.

433. Publiskos testamentus taisa pie notāra, bāriņtiesā vai pie Latvijas konsula ārzemēs.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [22.06.2006.](#) likumu)

434. Publisks testaments taisāms testatora personīgā klātbūtnē, piedaloties diviem lieciniekiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 07.07.1992. likumu)

435. Ja testamentu taisa pie notāra vai bāriņtiesā vai pie Latvijas konsula ārzemēs, tad, bez personām, kas vispār nav pielaižamas par notāriālu aktu lieciniekiem, nevar būt par lieciniekiem arī tie, kas nav pielaižami par privātu testamentu lieciniekiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [22.06.2006.](#) likumu)

436. Par publiska testamenta oriģinālu atzīstams testaments, kas ierakstīts notāra vai konsula aktu grāmatā, bet bāriņtiesā – testamentu grāmatā. Pēc oriģināla parakstīšanas testatoram izdodams izraksts.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [22.06.2006.](#) likumu)

437. Izrakstam, kas izdots testatoram, ir tāds pats spēks kā testamenta oriģinālam. Izceļoties strīdam par nesaskaņu starp šiem diviem dokumentiem, priekšroka dodama oriģinālam, ja tajā neizrādās apstrīdamos pantos izdzēsumi vai pārlabojami, uz kuriem nav attiecīgā kārtā aizrādīts.

Otro un turpmākos izrakstus no publiska testamenta, testatoram dzīvam esot, var izdot tikai viņam pašam vai viņa pilnvarniekam, kas pilnvarots ar sevišķu pilnvaru.

438. Privātus testamentus var nodot glabāšanā notāram vai Latvijas konsulam ārzemēs, ievērojot Notariāta likumu, vai bāriņtiesai, ievērojot Bāriņtiesu likumu. Pieņemot testamentu glabāšanā, jāpārlicinās par testatora personību.

([2006.gada 22.jūnija](#) likuma redakcijā)

439. Testamentiem, kas uz iepriekšējā ([438.](#)) panta pamata nodoti notāram, konsulam vai bāriņtiesai glabāt, ir publisko testamentu spēks, ja pie tam ievēroti sekojošie noteikumi:

- 1) testaments jāiesniedz slēgtā aploksnē personīgi pašam testatoram;
- 2) testatoram pie tam (1.pk.) jāpaziņo, ka iesniedzamā aktā izteikta viņa pēdējā griba;
- 3) aploksne jāapzīmogo ar pieņēmējas amatpersonas vai iestādes zīmogu un uz aploksnes jāparakstās testatoram un pieņēmējam;
- 4) par testamenta pieņemšanu glabāt jāstāda sevišķs akts, kurā jāapliecina, ka 1.-3.punkta noteikumi ir ievēroti, kā arī jāapzīmē aploksnes un zīmoga ārējais veids.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [22.06.2006.](#) likumu)

440. Iepriekšējā ([439.](#)) panta kārtībā taisītam testamentam nav vajadzīgas nekādas citas formālītātes, ne arī liecinieku līdzdalība un paraksti.

441. Testamentu, kas nodots glabāt notāram, konsulam vai bāriņtiesai, izdod pēc pieprasījuma atpakaļ testatoram vai viņa pilvarniekam, kurš uz to pilnvarots ar sevišķu pilnvaru.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [22.06.2006.](#) likumu)

442. Testaments, ko pēc nodošanas notāram, konsulam vai bāriņtiesai glabāt testators vēlāk ņem atpakaļ, zaudē ar publiska testamenta spēku un tādā gadījumā ir spēkā tikai tad, ja ievēroti visi privāto testamentu noteikumi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [22.06.2006.](#) likumu)

443. Izteikt šaubas par publiska testamenta īstumu nevar; pret šādu testamentu var celt tikai viltojuma strīdu.

444. Testaments, kam nav publiska testamenta spēka, nezaudē privāta testamenta spēku, ja to taisot nav pārkāpti privāto testamentu noteikumi.

II. Privāti testamenti.

445. Lai privāts testaments būtu spēkā, jābūt pārliecībai, ka to taisījis mantojuma atstājējs un ka tas izteic pareizi viņa pēdējo gribu.

446. Šim nolūkam (445.p.) privātu testamentu taisot pieaicināmi vismaz divi ticami liecinieki, izņemot [451.pantā](#) norādīto gadījumu. Privāti testamenti taisāmi rakstiski, izņemot [460.pantā](#) paredzētos gadījumus.

447. Lieciniekiem testamenta taisīšanas laikā vajaga būt spējīgiem liecināt, vajaga būt pie tam klāt labprātīgi, ne mazāk kā diviem reizē, un vajaga varēt pārliecināties par testatora personību.

448. Nespējīgi testamenta liecinieki ir:

1) tie, kas miesīgu vai garīgu trūkumu dēļ nespēj pareizi un pilnīgi saprast un apliecināt attiecīgo aktu, un proti: garā slimie, nepilngadīgie, kurlie, mēmie, aklie, kā arī rakstīt un lasīt nepratēji;

2) *(izslēgts ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.);*

3) tie, kas ar to pašu testamentu iecelti par mantiniekiem vai legātāriem, viņu laulātie, kā arī šo mantinieku vai legātāru radnieki līdz ceturtai pakāpei un svainieši līdz trešai pakāpei ieskaitot.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 07.07.1992. likumu)

449. Kāda testamenta liecinieka radniecība ar otru liecinieku neatņem spēku viņa liecībai.

450. Rakstisks privāts testaments nav katrā ziņā jāraksta testatoram pašam, bet gan viņam tas ir jāparaksta.

Testatoram vai nu jāparaksta testaments liecinieku klātbūtnē, vai jāpasaka viņiem, ka viņš to pats parakstījis.

Ja testators neprot vai nevar rakstīt, tad viņa vietā var parakstīties kāda trešā persona, izņemot divus lieciniekus, bet par to jāmin pašā testamentā un tas jāapstiprina lieciniekiem.

451. Ja testators visu testamentu pats uzrakstījis un parakstījis, tad tas ir spēkā arī bez lieciniekiem.

452. Lieciniekiem zem testamenta jāparakstās.

453. Tas, kas pēc testatora lūguma testamentu sastādījis vai pārrakstījis, var zem tā parakstīties arī kā liecinieks.

454. Ja testators negrib, ka viņa pieaicinātie testamenta liecinieki zinātu testamentu saturu, tad viņiem nav tiesības prasīt, lai viņiem to paziņo, un ja vien viņi var apliecināt, ka testators viņu klātbūtnē sacījis, ka priekšā liktā un viņu

parakstītā dokumentā izteikts viņa pēdējās gribas rīkojums, tas atzīstams par pietiekošu. Tādā gadījumā liecinieka liecība nezaudē spēku arī tad, kad viņam testamentā piešķirts legāts vai kad viņš iecelts par aizbildni, testamenta izpildītāju u.t.t.

455. Privātu testamentu var taisīt jebkurā valodā.

456. Izlabojumi testamentā neatņem tam spēku, ja pierāda, ka tos izdarījis testators pats ar savu roku, vai ka tie izdarīti pēc viņa gribas un ar viņa ziņu, un pie tam skaidri un salasāmi.

Testatoram pašam jāaizrāda savā testamentā viss tas, kas tajā ar nodomu svītrots vai izdzēsts; bet ja tas nav darīts, ar to nezaudē spēku tās testamenta daļas, kas palikušas nepārgrozītas.

Kad testators svītrojis savā testamentā kādu rīkojumu aiz pārskatīšanās un pie tam tā, ka nosvītroto nevar vairs izlasīt, tad šis rīkojums joprojām paliek spēkā, ja pierāda tā saturu un to, ka tas nosvītrots tikai aiz pārskatīšanās.

457. Ja testamentā izlaists vai kļūdaini lietots kāds vārds, bet tā, ka no tam nevar rasties šaubas par testatora nodomu, tad šāda izlaiduma vai kļūdas dēļ testaments nezaudē spēku.

458. Ja testamentārais rīkojums acīmredzot nav nobeigts un noslēgts, tad tam nav nekāda spēka.

459. Ja testators pašā testamentā solījies to vēlāk papildināt ar jauniem rīkojumiem, bet dzīvs būdams nav to izdarījis, tad tas neietekmē testamenta spēku, ja vien to vispār var izpildīt bez nodomātiem papildinājumiem.

III. Privilēģēti testamenti.

460. Ja mantojuma atstājējam ārkārtīgu apstākļu dēļ nav iespējams taisīt rakstisku privātu vai publisku testamentu, tad viņam ir tiesība izteikt savu pēdējo gribu mutiski.

Šāds mutisks testaments testatoram jāizteic divu šim nolūkam pieaicinātu liecinieku klātbūtnē, uz kuriem attiecināmi [448.panta](#) noteikumi, ar to izņēmumu, ka liecinieku lasīt un rakstīt prasana šajā gadījumā nav nepieciešama.

461. Ja [460.pantā](#) norādītiem apstākļiem izbeidzoties mantojuma atstājējam ir iespēja taisīt rakstisku testamentu, tad mutiskais testaments zaudē spēku triju mēnešu laikā no norādīto ārkārtējo apstākļu izbeigšanās.

462. Rakstisks testaments, kuru taisījuši:

- 1) persona tādos apstākļos, kuros viņai nav bijis iespējams pieaicināt lieciniekus;
 - 2) kara dienestā esoša persona kara laikā;
 - 3) vecāki par labu bērniem, un
 - 4) laulātais par labu otram laulātam –
- ir spēkā arī tad, ja tas taisīts bez lieciniekiem.

SESTĀ APAKŠNODAĻA.

Testamenta saturs.

463. Testamenta saturam jāizteic mantojuma atstājēja patiesa griba. Testaments taisāms bez spaidiem, maldības vai viltus.

464. Vienkārša pierunāšana nav uzskatāma par spaidiem un neatņem testamentam tā spēku.

465. Ja par mantojuma atstājēja nodomu nav nekādu šaubu, tad testaments nezaudē spēku tādēļ, ka testators maldīgies nosaukumā vai aprakstā vai ka personā vai lietā norādītā īpašība vēlāk izzudusi.

466. Ja mantojuma atstājēja uzdotais iemesls testamenta taisīšanai vai zināma rīkojuma došanai izrādās par neatbilstošu īstenībai, tad tas neatņem spēku minētam testamentam vai rīkojumam, izņemot gadījumu, kad pierādītu, ka bez šā iemesla mantojuma atstājējs nemaz nebūtu taisījis savu testamentu vai nebūtu devis minēto rīkojumu.

SEPTĪTĀ APAKŠNODAĻA.

Mantinieka iecelšana un substitūcija.

I. Mantinieka iecelšana.

467. Mantinieka iecelšanai nav vajadzīga nekāda sevišķa forma, un pietiek, ja testators izteic par to savu gribu skaidri un saprotami, vienalga, kādos izteicienos.

468. Ja mantojuma atstājējs iecel tikai vienu mantinieku, neaprobežojot pie tam viņu ar kādu mantojuma daļu, tad viņš dabū visu mantojumu.

469. Ja tādām mantiniekiem (468.p.) testamentā noteikta tikai kāda mantojuma daļa, tad pārējo daļu saņem likumiskie mantinieki.

470. Ja testamentā iecelti vairāki mantinieki, nenoteicot katra mantojamo daļu, tad viss mantojums dalāms starp viņiem līdzīgās daļās.

471. Ja testamentā iecelti vairāki mantinieki un katram no tiem noteikta zināma daļa, bet pie tam šīs daļas visas kopā neaptver visu mantojumu, tad pārpalikums piekrīt likumiskiem mantiniekiem. Ja turpretim testators saviem ieceltiem mantiniekiem piešķīris tieši visu mantojumu un tikai kļūdījies daļu aprēķinā, tad pārpalikums sadalāms starp ieceltiem mantiniekiem, samērā ar viņu daļām.

472. Ja testamentā iecelti vairāki mantinieki un katram noteikta zināma daļa, pie kam šīs daļas visas kopā līdzinās visam mantojumam, tad personas, kuras testators būtu iecēlis par mantiniekiem, neminot viņu daļas vai noteicot viņām atlikumu, nedabū neko.

473. Ja testamentā iecelti vairāki mantinieki un katram noteikta zināma daļa, bet šīs daļas visas kopā pārsniedz mantojumu, tad katram no mantiniekiem samērīgi samazināma viņa daļa.

474. Ja testamentā iecelts viens vai vairāki mantinieki ar noteiktām daļām un bez tam vēl viens vai vairāki bez noteiktām daļām, tad pēdējie dabū visu to, kas paliek pēc pirmo apmierināšanas; ja viņu ir vairāki, tad viņi šo atlikumu dala savā starpā līdzīgās daļās.

475. Ja iecelts viens mantinieks visam mantojumam un bez tam vēl vienam vai vairākiem noteiktas zināmas mantojuma daļas, tad pēdējie dabū viņiem noteiktās daļas, bet pirmais atlikumu. Bet ja minētās daļas aptver vai pārsniedz visu mantojumu, tad pirmajam viņa tiesu aprēķina kā pilnu daļu (2/2 vai 3/3 vai 4/4 u.t.t.) un mantojumu dala starp visiem pēc [473.panta](#).

476. Ja testamentā mantojums izdalīts starp vairākām personām tā, ka viņām piešķirti noteikti mantojuma priekšmeti, tad katra no viņām dabū tikai to, kas tai noteikts; bet ja minētās personas ieceltas tieši par mantiniekiem, tad viņām novēlētie priekšmeti uzskatāmi par prelegātiem ([515.p.](#)) un mantojuma atlikums dalāms līdzīgās daļās.

II. Substitūcija.

477. Testamentā ieceltam mantiniekam, ja tas negribētu vai kautkāda iemesla dēļ nevarētu mantojumu pieņemt, testators var iecelt atvietotāju, kuru sauc par substitūtu.

Testators var iecelt substitūtu, pēc sava ieskata, vai nu tikai vienam no šajā pantā norādītiem gadījumiem, vai abiem; tomēr, ja rodas šaubas, jāpieņem, ka viņš domājis abus gadījumus, kaut arī būtu minējis tikai vienu.

478. Substitūtus var iecelt nevien katram mantiniekam atsevišķu, bet arī vairākus vienam, kā arī vienu vairākiem; tāpat arī līdzmantiniekus var iecelt par substitūtiem savstarpēji vienu otram.

479. Testators drīkst testamentā noteikt arī vairākas substitūcijas pakāpes, t.i. noteikt, kam jāamanto pēc substitūta, ja arī tas negribētu vai nevarētu mantojumu pieņemt.

480. Substitūts dabū, ja testamentā nav noteikts citādi, to pašu mantojuma daļu, kādu dabūtu viņa atvietojamais mantinieks.

481. Ja savstarpēji viens otram par substitūtiem ir iecelti līdzmantinieki, tad, sadalot viņu starpā atkrītošo daļu, šaubu gadījumā par pamatu jāpieņem katram no tiem noteiktā daļa.

Substituēts līdzmantinieks var izlietot savu tiesību tikai pēc savas mantojuma daļas iegūšanas.

482. Lai substitūts iegūtu savu substitūta daļu, viņam jāpārdzīvo nevien testators, bet arī tas apstākļi, kura dēļ atkrīt tiešais mantinieks.

483. Vairākiem mantiniekiem iecelts substitūts var izlietot savu tiesību tikai pēc tam, kad tie visi atkrituši.

484. Substitūcija izbeidzas tiklab tiešam mantiniekam iegūstot mantojumu, kā arī substitūtam nomirstot pirms tā apstākļa iestāšanās, kuram bijusi nodibināta viņa tiesība, un vispār zaudējot mantotspēju.

485. Otrais un tam sekojošie substitūti nezaudē savu tiesību, ja iepriekšējais substitūts nomirst pirms tiešā mantnieka.

ASTOTĀ APAKŠNODAĻA. Pēcmantnieka iecelšana.

486. Mantojuma atstājējs testamentā vai mantojuma līgumā var uzlikt ieceltam mantiniekam kā pirmmantiniekam pienākumu izdot mantojumu vai tā daļu kādai citai personai kā pēcmantniekam.

Pēcmantniekam šādu pienākumu nevar uzlikt.

Šās apakšnodaļas noteikumi attiecīgi piemērojami arī legātiem.

487. Par laiku, kurā mantojums jāizdod pēcmantniekam, uzskatāms pirmmantnieka nāves brīdis, ja testamentā vai mantojuma līgumā nav noteikts citādi.

Ja ir noteikts kāds cits brīdis un ja tas pirmmantniekam nomirstot vēl nav iestājies, tad mantojums pāriet uz pirmmantnieka mantniekiem, kuriem līdz ar to tiek uzlikts pienākums attiecīgā brīdī izdot mantojumu pēcmantniekam.

Ja šis brīdis kaut kāda iemesla dēļ vairs nevar iestāties, tad mantojums piekrīt pirmmantnieka mantniekiem galīgi.

488. Ja notārs no viņam iesniegtā testamenta vai mantojuma līguma redz, ka mantojumam iecelts pēcmantnieks, viņš par to paziņo tiesai, kas nodibina aizgādību mantojuma saraksta sastādīšanai ([665.p](#)). Ja šajā mantojumā ietilpst arī nekustams īpašums, tad pirmmantnieka pienākums izdot to pēcmantniekam norādāms attiecīgā zemes grāmatu reģistrā, par ko jā rūpējas aizgādnim.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

489. Pirmmantnieks iegūst mantojumu tāpat kā katrs mantnieks. Viņš paliek par mantojuma īpašnieku ar pienākumu izdot to pēcmantniekam. Šajās robežās viņš var celt prasības, atbildēt un saistīties par mantojumu ar līgumiem, kā arī maksāt mantojuma kreditoriem. Viņš saņem savā labā ienākumus no mantojuma.

490. Atsavināt mantojumu vai apgrūtināt to lietu tiesībām pirmmantnieks drīkst tikai tādā mērā, kādā viņam to atļāvis rīkojumā nāves gadījumam mantojuma atstājējs vai rakstiski pēcmantnieks, vai arī cik tas vajadzīgs neatliekamam mantojuma parādu samaksai un legātu vai neatņemamās daļas izdošanai. Bez tam viņš var atsavināt lietas, kas maitājas.

Katru citādu atsavinājumu vai apgrūtinājumu pēcmantnieks var apstrīdēt kā spēkā neesošu un panākt atsavinātās lietas atdabūšanu mantojumā vai apgrūtinājuma dzēšanu, ja pirmmantnieka pretlīdzējs vai attiecīgais tiesību pēcnieks, kura rokās lieta atrodas vai kam par labu ierakstīts apgrūtinājums, zinājis, ka atsavinātā vai apgrūtinātā lieta pieder pie pēcmantniekam izdodamā mantojuma.

491. Viss, ko pirmmantnieks ieguvis par mantojuma naudu un lietām, nāk mantojuma pirmējo sastāvdaļu vietā un tādēļ ir jāizdod pēcmantniekam, ja pēc iepriekšējā ([490.](#)) panta apstrīdot atsavinājumu pēcmantnieks nav jau atsavinātās lietas atdabūjis mantojumā.

492. Pirmmantniekam jā rūpējas par mantojuma uzturēšanu un uzglabāšanu, bet viņam nav jāizdod tas, kas gājis bojā sakarā ar nejaušu gadījumu vai nepārvaramu varu.

Par mantas bojājumiem pirmmantnieks atbild vienīgi tad, ja viņš rīkojies ar ļaunu nolūku vai rupju neuzmanību.

493. Pēcmantnieks iegūst atstāto mantojumu, ja viņš piedzīvo tā izdošanai noteikto brīdi.

Ja pēcmantnieks šo brīdi nepiedzīvo un ja mantojuma atstājējs nav noteicis citādi, tad izdodamais mantojums pāriet pēcmantnieka mantniekam. Ja turpretim minētā brīdī pēcmantnieks vēl nav dzimis, vai vismaz ieņemts, un mantojuma atstājējs nav noteicis citādi, tad izdodamais mantojums paliek pirmmantnieka mantniekam.

Ja pirmmantnieks nepārdzīvo mantojuma atstājēju, vai ir mantot necienīgs, vai atraida mantojumu, tad tas piekrīt pēcmantniekam.

Ja par pēcmantnieku iecelta juridiska persona, tad attiecīgi jāievēro [387.panta](#) noteikumi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 07.07.1992. likumu)

DEVĪTĀ APAKŠNODAĻA.

Novēlējumi vispārnodevējiem un labdarīgie mērķiem.

494. Mantojuma atstājējs var novēlēt visu savu mantu, vai tās daļu, vai atsevišķus priekšmetus vispārnodevējiem un labdarīgie mērķiem. Šādai mantai par mantnieku vai legātāru var būt arī mantojuma atstājēja paredzēta jaundibināma juridiska persona.

495. Ja tādu juridisku personu ([494.p.](#)) uzdots nodibināt testamentā ieceltam testamentā izpildītājam un pie tam ir arī mantnieks, tad testamentā izpildītājam jāspē visi vajadzīgie soļi uzdevuma izpildīšanai un viņam ir tiesība celt prasību pret mantnieku par attiecīgas mantas izdošanu.

496. Ja testamentā izpildītājs neko nedara, vai nav nemaz iecelts un arī mantnieks negādā par tādas juridiskas personas nodibināšanu, tad attiecīga tiesa pēc prokurora vai attiecīgas iestādes ierosinājuma nodibina aizgādību un paziņo par to bāriņtiesai aizgādņa iecelšanai ar testamentā izpildītāja tiesībām un pienākumiem.

497. Ja nav tieša mantnieka, tad testatora izraudzītais testamentā izpildītājs vai bāriņtiesas ieceltais aizgādņš ([496.p.](#)) ņem novēlēto mantu savā tiešā pārvaldībā un spē vajadzīgos soļus juridiskās personas ([494.p.](#)) nodibināšanai.

498. Šādām juridiskām personām ([494.p.](#)) novēlētās mantas pārvaldības ziņā ir nepilngadīgo tiesības, un uzraudzības ziņā tās ir pakļautas bāriņtiesai.

499. Ja mērķis, kuram manta novēlēta, kaut kādā kārtā izbeidzas vai mantu vairs nav iespējams izlietot mantojuma atstājēja noteiktam mērķim, un šādam gadījumam mantojuma atstājējs nav devis nekādus rīkojumus, tad bāriņtiesa par novēlētās mantas tālāko likteni izstrādā priekšlikumu un caur tieslietu ministri iesniedz to izlemt Ministru kabinetam.

Šis noteikums piemērojams arī tad, ja novēlēto mantu neizlieto noteiktam mērķim, pie kam šajā gadījumā bāriņtiesai savā priekšlikumā jāņem vērā mantojuma atstājēja priekšraksti.

DESMITĀ APAKŠNODAĻA.

Legāti.

I. Vispārīgi noteikumi.

500. Ja kādam novēlēts nevis viss mantojums, ne arī tā daļa attiecībā pret visu mantojumu, bet tikai atsevišķs mantojuma priekšmets, tad novēlējumu sauc par legātu, bet to, kam tas novēlēts, par legātāru.

501. Legātu var piešķirt testamentā vai nu tieši, vai uzlikt to izpildīt mantiniekam vai citam legātāram.

502. Par legāta priekšmetu var būt viss tas, kas pēc savas dabas vai pēc likuma nav izņemts no apgrozības, vienalga, vai tā ir atsevišķa ķermeniska vai bezķermeniska lieta, vai lietu kopība. Arī tiesība uz legāta izpildītāja personīgu darbību var būt par legāta priekšmetu.

503. Piešķirot legātu nedrīkst aizskart neatraidāmo mantinieku tiesības.

II. Legāta dalībnieki.

504. Legātāram var uzlikt pienākumu dot kaut ko trešai personai, bet tikai nepārsniedzot paša legātāra saņemtā legāta vērtību; pretējā gadījumā legātāram ir tiesība neizdot un neizpildīt to, kas pārsniedz legāta vērtību.

Ja legātāram uzlikts visu legātu nodot trešai personai, tad jānodod arī ienākumi un procenti, ko viņš no legāta saņēmis.

505. Ja testamentā nav apzīmēts legāta izpildītājs, tad legāts izdodams no mantojuma pirms mantinieku daļu nodalīšanas.

506. Kad legātu izpildīt uzlikts vairākiem mantiniekiem, nosaucot tos vārdā, tad pēdējie izpilda, ja testators nav noteicis citādi, šo pienākumu samērā ar savām mantojuma daļām.

507. Legāta izpildītāji neatbild solidāri pat arī tad, kad legāts uzlikts viņiem visiem kopīgi, izņemot tikai tos gadījumus, kad tas izriet no uzlikuma veida vai no novēlētā priekšmeta īpašībām.

- 508.** Ja vārdā nosauktie legāta izpildītāji vēlāk atkrīt, tad šis pienākums pāriet uz tiem, kas iestājas viņu vietā, lai tie būtu vai nu viņu līdzmantinieki vai substitūti, pieņemot tomēr, ka legātu spēj izpildīt katrs un ka tā tad testators nav ņēmis vērā tā personiskās īpašības, kam viņš uzlicis to izpildīt.
- 509.** Saņemt legātu var katrs, kas vispār spēj mantot.
- Uzturu var piešķirt arī tādām personām, kas nespēj mantot.
- 510.** Ja viens un tas pats priekšmets piešķirts kā legāts vairākām personām, kas nosauktas visas kopā vai katra atsevišķi, tad viņas sadala to līdzīgās daļās.
- 511.** Ja legāts piešķirts vairākām personām alternatīvi, tieši neparedzot tā izpildītājam tiesību izvēlēties starp šīm personām, tad novēlētais priekšmets dalāms starp tām visām līdzīgās daļās.
- 512.** Ja vienam piešķirts kā legāts viss priekšmets, bet citiem daļas no tā, tad pirmais dabū tikai to, kas paliek pēc pārējiem piešķirto daļu nodalīšanas.
- 513.** Ja testators piešķir kā legātu kaut ko savam bērnam, kura dzimšana sagaidāma pēc testatora nāves, bet atraitne dzemdē vairāk kā vienu bērnu, tad legāts dalāms starp viņiem līdzīgās daļās, ja vien tas acīmredzot nerunā pretim testatora gribai.
- 514.** Legātāram, tāpat kā mantiniekam ([477.p.](#)), var iecelt substitūtu.
- 515.** Legātu var novēlēt arī mantiniekam par labu, un tādu legātu, ja tas piešķirts no mantojuma vienam no vairākiem līdzmantiniekiem virs viņam pienācīgās mantojuma daļas, sauc par prelegātu.
- 516.** Ja testamentā nav apzīmēts prelegāta izpildītājs, tad prelegāts izdodams mantiniekam no mantojuma pirms mantinieku daļu nodalīšanas.
- 517.** Legātu, kas piešķirts vairākām personām, no kurām viena līdz ar to ir mantinieks, viņas visas daļa savā starpā līdzīgās daļās.

518. Prelegāts, kas piešķirts vairākiem mantiniekiem kopīgi, dalāms viņu starpā samērā ar viņu mantojuma daļām.

519. Tiesība uz mantiniekam piešķirto prelegātu pāriet uz viņa substitūtu tikai tad, ja tas tieši noteikts testamentā.

520. Kad mantinieks iecelts ar zināmu nosacījumu, tad, ja testamentā nav noteikts citādi, šis nosacījums attiecas arī uz viņam piešķirto prelegātu.

III. Legāta tiesiskās sekas.

521. Ja legāta saņemšana nav aprobežota ne ar kādu nosacījumu, tad legātāram tas piekrīt no mantojuma atstājēja nāves brīža.

Ja legātārs nomirst pirms mantojuma atstājēja, tad viņa mantiniekiem nav tiesības uz viņam piešķirto legātu, ja vien tie nav tieši šim gadījumam testamentā iecelti par viņa substitūtiem.

522. Legāts, kura priekšmetu nevar pēc likuma tālāk dot, legātāram piekrīt tikai no tā laika, kad mantinieks pieņēmis mantojumu.

Nosacīts legāts legātāram piekrīt tikai pēc tam, kad nosacījums iestājies vai tiesiski atzīstams par iestājušos, ja vien tas nav jau iestājies pirms testatora nāves.

Ar termiņu saistīts legāts legātāram piekrīt kā beznosacījuma legāts ([521.p. 1.d.](#)), ja vien nav bijis nolikts nenoteikts termiņš, kuram ir nosacījuma nozīme.

523. Ja nosacīti ieceltam mantiniekam ar to pašu nosacījumu uzdots izpildīt legātu, tad šis legāts uzskatāms par beznosacījuma legātu. Tas pats attiecināms arī uz legātu, ko izpildīt uzlikts substitūtam.

524. Legātu, kas piekritis uz tāda pamata ([521.-523.p.](#)), ja legāta izpildīšana uzlikta mantiniekiem, legātārs vai viņa mantinieki var prasīt tūliņ pēc tam, kad mantinieks ieguvis viņam piekritušo mantojumu; bet ja legāts bijis piešķirts ar zināmu nosacījumu vai termiņu, tad to var prasīt tikai pēc tam, kad šis nosacījums iestājies vai termiņš pienācis.

525. Ja izpildīšanas laiku atvēlēts noteikt legāta izpildītājam pēc savas gribas, tad legātāram ir tiesība prasīt izpildījumu tikai pēc viņa nāves, no viņa mantiniekiem.

526. Ja legāta izpildīšana nav uzlikta mantiniekam, bet tas novēlēts tieši legātāram, vai ja mantinieks, kuram legāta izpildīšana uzlikta, atkritis un legāta iegūšana pie tam nav bijusi aprobežota ne ar kādiem nosacījumiem vai termiņiem, tad legātārs var to prasīt tūliņ pēc testamenta nākšanas likumīgā spēkā.

527. Legāta izpildītājam jāievēro visa rūpība un jāatbild legātāram par katru savu neuzmanību, kuras dēļ legāta priekšmetam būtu noticis kaitējums; bet ja viņam uzlikts pienākums visu, kas viņam piešķirts, nodot kādam citam, tad viņš atbild pēdējam tikai par tiem kaitējumiem, ko viņš nodarījis ļaunā nolūkā vai aiz rupjas neuzmanības.

528. Kad kaitējums noticis bez mantinieka neuzmanības vai nokavējuma, legātārs var tikai prasīt, lai mantinieks cedē tam tiesību celt prasību pret vainīgo, vai lai dod nodrošinājumu, ka izdos novēlēto priekšmetu, ja tas nāktu viņa rokās.

529. Legāti vispārnoderīgiem un labdarīgiem mērķiem to izpildītājam jāizpilda tūliņ pēc tam, kad testaments nācis likumīgā spēkā un viņš pieņēmis mantojumu; pretējā gadījumā viņam jāatbild par visām nokavējuma sekām.

IV. Legāta iegūšana un atraidīšana.

530. Legātārs iegūst tiesību uz legātu no tā brīža, kad tas viņam piekritis ([521.p. 1.d.](#)), kaut arī viņam tas nebūtu zināms. Tomēr ar to vien novēlētais priekšmets vēl nekļūst par legātāra mantas sastāvdaļu, bet nodibinās tikai iespēja tam pāriet uz viņa mantiniekiem.

Legātārs var pēc savas gribas viņam tādā kārtā piekritušo legātu vai nu pieņemt vai atraidīt.

531. Legātu pieņemot legātārs uzņemas visus ar legātu saistītos aprūtinājumus un nastas, kā arī atlīdzināt tā izpildītājam visus novēlētam priekšmetam vai tā dēļ taisītos izdevumus, un beidzot izpildīt viņam no testatora puses uzliktos nosacījumus.

532. Legātārs nedrīkst vienu legāta daļu pieņemt un otru atraidīt, bet no viņa mantiniekiem viens var legātu pieņemt, otrs to atraidīt.

Ja legātāram piešķirti vairāki legāti, tad viņš var dažus pieņemt un citus atraidīt.

Lietu kopība, kas novēlēta kā viens vesels, uzskatāma par vienu legātu; bet ja vairākas lietas, kaut arī pie vienas kopības piederīgas, nosauktas atsevišķi, tad katra no tām ir atsevišķs legāts.

533. Ja legātārs nomirst neizteicis, vai viņš grib pieņemt legātu vai ne, tiesība to pieņemt vai to atraidīt pāriet uz viņa mantiniekiem.

V. Legāta izpildīšana.

534. Legātārs var celt personisku prasību pret mantinieku par viņam piešķirtā legāta izdošanu. Ja novēlēta lieta bijusi testatora īpašums, bet atrodas citas personas valdījumā, tad legātārs var celt pret katru valdītāju īpašuma prasību, ciktāl to būtu varējis celt pats testators.

535. Legātāram nav tiesības piespiest mantinieku, lai viņš pieņem mantojumu un sakarā ar to izpilda legātāra labā uzliktos pienākumus.

536. Ja legātu izpildīt nav uzlikts mantiniekam, bet tas novēlēts legātāram tieši, kā arī ja mantinieks, kam uzlikts legātu izpildīt, atkritis, tad legātārs var prasīt no testamenta izpildītāja vai mantojuma masas aizgādņa, lai izdod legātu no mantojuma.

537. Tam, kam uzlikts pienākums izpildīt legātu, jāizdod tas saskaņā ar testatora rīkojumiem un pie tam ar visiem tā piederumiem.

538. Ja novēlētas atsevišķas noteikti apzīmētas lietas, par to piederumu uzskatāms viss tas, ar ko palielinās pati lietas būtība; bet ja novēlēti prasījumi, pie to piederumiem skaitāmi visi blakus prasījumi, kādi pienākušies mantojuma atstājēja nāves brīdī uz tās saistības pamata, uz kuru prasījumi dibināti.

539. Novēlētās lietas augļi pieder legātāram no tā laika, kad viņš iegūst uz šo lietu tādu tiesību, kas viņam dod iespēju prasīt to tiesas ceļā.

540. Ja legāts piešķirts ar nosacījumu vai ar termiņu, tad augļi līdz nosacījuma vai termiņa iestājamai pieder legāta izpildītājam, ja vien nav skaidri redzama testatora griba, lai tas, kam par labu legāts piešķirts, dabūtu lietu ar visiem tās pieaugumiem, kādi radušies no testatora nāves brīža.

541. Par piederumu ([537.p.](#)) uzskatāms arī tas, kas legāta izpildītājam jānodod legātāram pēc vispārējiem noteikumiem par zaudējumu atlīdzību, ja viņš nav pienācīgi izpildījis savu saistību.

542. Ja novēlētā lieta tiešām atrodas mantojumā, tad legāta izpildītājs nevar piespiest legātāru, lai viņš šās lietas vietā pieņem tās vērtību.

543. Ja legāta pareiza izpildīšana tā izpildītājam ir netaisni apgrūtināta vai ja viņam ar labāko gribu nav iespējams izdot novēlēto lietu dabā, tad viņam jāsamaksā šās lietas vērtība. Bet ja izpildīšana kļuvusi pilnīgi neiespējama, viņš atbild tikai tad, ja viņš pielaidis nokavējumu vai neuzmanību ([527.](#) un [547.p. 3.d.](#)).

544. Ja legāta izpildītājs tikai uz laiku aizkavēts to izpildīt, tad legātārs var prasīt, lai viņš izpildījumu nodrošina.

545. Ja vispārnodevētam vai labdarīgam mērķim piešķirtam legātam testamentā nav noteikts apmērs, tad to noteic tiesa pēc sava ieskata, no vienas puses – samērā ar vajadzību, bet no otras – samērā ar mantojuma lielumu.

546. Ja par izpildījuma vietu testamentā nav nekādu tuvāku rīkojumu, tad noteikti apzīmētās, kā arī pie vienas kopības piederīgās lietas jāizdod tur, kur tās atrodas; bet ja izpildītājs ļaunā nolūkā tās aizgādā prom no turienes, kur tās bijušas mantojuma atstājējam mirstot, tad tās izdodamas tur, kur tās prasa legātārs.

Atvietošanas lietas ([844.p.](#)) var prasīt un izdot visur, kur tas iespējams bez apgrūtinājuma un neērtībām otrai pusei, ja vien nav noteikts, ka tās jāņem no noteikta zemes gabala.

547. Legāta izpildīšanas laiks noteicams pēc [524.-526.](#) un [529.panta](#).

Ja novēlēta nauda vai kas cits, ko legāta izpildītājs, bez paša vainas, nevar tūlīt piegādāt, tad viņam ir tiesība prasīt taisnīgu termiņa pagarinājumu.

Ja legāta izpildītājs vilcinās legātu izpildīt, viņam jāatlīdzina legātāram zaudējumi, kas tam ar to nodarīti, un vispār jāatbild par sava nokavējuma sekām.

VI. Atsevišķie legātu veidi.

548. Īpašuma tiesību uz noteikti apzīmētām novēlētām lietām, kas pieder pie mantojuma atstājēja mantas, legātārs iegūst no mantojuma iegūšanas brīža.

Tādu lietu legātārs saņem tajā veidā, kādā tā bijusi mantojuma atstājējam pašam, ar visām pie tās piederīgām tiesībām un pieaugumiem, bet arī ar visām uz to gulošām nastām.

549. Par trūkumiem testatora paša lietas īpašībās, kā arī par tās attiesājumu ([559.p.](#)) un par servitūtiem vai citām nastām, kas uz to guļ, legāta izpildītājs legātāram neatbild.

550. Ja novēlētā noteikti apzīmētā lieta testatora nāves brīdī mantojumā vairs neatrodas, tad legātāram nav tiesības šo lietu prasīt.

551. Ja no vairākām novēlētām lietām dažas gājušas bojā, tad visas pārējās jāizdod legātāram pilnīgi.

Ja bojā gājušo legāta priekšmetu atjauno, tad atjaunojas arī legātāra tiesība uz to.

552. Ja testators novēl kādam kustamu lietu, to noteikti neapzīmējot, bet tikai pēc šķiras, tad šāds legāts ir spēkā, vienalga, vai tādas lietas mantojumā ir vai nav.

553. Legāts, kas novēlēts lietu noteikti neapzīmējot, dod legātāram vai viņa mantiniekiem izvēles tiesību, ja vien testators nav tieši noteicis pretējo.

554. Ja mantojumā ir tādas lietas (553.p.), tad mantiniekam jāuzrāda tās legātāram, bet pēdējam savkārt jāaprobežojas savā izvēlē vienīgi ar tām.

555. Ja testators izvēles tiesību piešķīris kādai trešai personai, bet tā negrib vai nevar izvēlēties, vai neizvēlas gada laikā, tad tās vietā izvēlas legātārs.

556. Ja testators izvēles tiesību piešķīris legāta izpildītājam, tad viņam nav tiesības izdot sliktāko lietu, un ja viņš neizdara savu izvēli pēc legātāra lūguma tiesas noteiktā laikā, tad izvēles tiesība pāriet uz legātāru.

557. Ja legātāram novēlētas vairākas vienas un tās pašas šķiras lietas, noteikti nenosakot daudzumu, tad viņam nav tiesības prasīt no tām vairāk par trim.

558. Ja izvēle izdarīta, tad visu risku par izvēlēto lietu nes legātārs. Bet ja viena vai otra no vienādas šķiras lietām vēl pirms izvēles iet bojā bez mantinieka vainas, tad legātārs izvēlas no pārējām vai saņem pēdējo palikušo lietu.

559. Ja izvēlēto lietu pieprasa kāda trešā persona un viņai to piespiež, tad legātārs var izvēlēties no jauna, ja mantojumā atrodas vēl citas tās pašas šķiras lietas.

560. Izņemot 559.pantā norādīto gadījumu, izdarīto izvēli vairs nevar grozīt.

561. Ja testators ir domājis vienu zināmu lietu, bet izteicies tik nenoteikti, ka nevar zināt, kādu īsti, tad izvēles tiesība pieder nevis legātāram, bet legāta izpildītājam.

562. Ja legāta priekšmets ir testatoram piekritis mantojums, tad legātārs dabū visu to, kas no tā vēl palicis testatoram mirstot.

563. Ja novēlētas atvietošanas lietas, kā skaidra nauda, labība u.t.l., nenoteicot to daudzumu, tad legātāram ir tiesība uz visām attiecīgās šķiras lietām, kas atrodas mantojuma atstājēja mantā.

564. Ja novēlēts noteikts daudzums atvietojamu lietu, tad legāta izpildītājam jāizdod tieši šis daudzums, kaut arī tāda nebūtu testatora mantā, izņemot tomēr gadījumu, kad apzīmēto daudzumu testamentā noteikts ņemt no šim nolūkam tieši norādīta zemes gabala; tad legātāram ir tiesība tikai uz to, kas tur atrodas.

565. Legātāram izdodamo lietu labums, ja testators to nav noteikti norādījis, noteicams pēc legāta izpildītāja ieskata.

566. Ja legāta izpildītājam uzdots izdot legātāram noteiktu daudzumu atvietojamu lietu zināmos termiņos, kā ikgadus, ikmēnešus u.t.t., tad tāds legāts uzskatāms it kā par vairāku legātu kopību, no kuriem pirmais ir beznosacījuma legāts, bet pārējie nosacīti ar to, lai legātārs, iestājoties devuma termiņam, būtu vēl dzīvs.

Zināmas summas legāts, kuras nomaksa sadalīta termiņos tikai šā legāta izpildītāja atvieglojumam, vienmēr uzskatāms par beznosacījuma legātu.

567. Tiesība uz šādu legātu ([566.p.](#)) iestājas nevis uz vienu reizi, bet vairākas reizes, un proti, ar katru jaunu termiņu.

Katram atsevišķam termiņam, tāpat kā atsevišķam prasījumam, tek arī sevišķs noilgums.

568. Tiesība uz šādu legātu ([566.p.](#)), ja testamentā nav noteikts citādi, izbeidzas tikai ar legātāra nāvi, bet juridiskām personām tā turpinās, kamēr viņas pastāv.

569. Ja kādam novēlēts uzturs, neapzīmējot to tuvāki, tad legātāram ir tiesība uz ēdienu, apģērbu un dzīvokli, bet viņš nevar prasīt, lai sedz izdevumus viņa mācībai un izglītībai.

Ja uztura daudzums testamentā nav noteikts, tad to noteic tiesa pēc sava ieskata, samērīgi ar novēlētāja mantu un legātāra dzīves apstākļiem.

Nepilngadīgajiem novēlētais uzturs jādod, līdz viņi sasniedz 18 gadu vecumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 07.07.1992. likumu)

570. Vispārējos vārdos izteikts agrāk nodibināto legātu atcēlums šaubu gadījumā uz uztura legātu neattiecas.

571. [566.](#) un turpmāko pantu noteikumi par termiņa devumu legātiem attiecas arī uz uztura legātu.

572. Novēlētā uztura došana izbeidzas ar uzturamās personas nāvi, kaut arī tam nolūkam noteiktā summa nebūtu vēl pilnīgi iztērēta.

573. Kad novēlēti ienākumi no nekustama īpašuma vai no visas mantas, šā legāta izpildītājs patur galvenās lietas valdījumu un pārvaldību, ja testators nav devis par to citādu rīkojumu, un viņam tikai jāizdod legātāram ienākumi no tā pēc caurmēra aprēķina un jādod par to attiecīgs nodrošinājums.

574. Ja vienam novēlēta lietojuma tiesība, bet otram īpašuma tiesība uz vienu un to pašu lietu, tad īpašuma tiesība pāriet uz pēdējo no testatora nāves brīža, bet tā ir aprobežota līdz lietojuma tiesības izbeigšanās brīdim.

575. Ja lietojuma vai dzīvokļa tiesības legāts aprobežots ar zināmiem gadiem vai ar kādiem citiem termiņiem, vai arī atvēlēts legātāram lietot šo tiesību tikai ik pārgadus, tad tiesība uz šādu legātu iestājas, tāpat kā uz termiņa devumiem ([566.](#) un [567.p.](#)), nevis uz vienu reizi, bet ar katru jaunu termiņu.

576. Testators var nevien novēlēt jau pastāvošas saistību tiesības, bet arī ar legātu nodibināt jaunas.

577. Legāts, ar kuru tā izpildītājam uzdots noslēgt ar legātāru kādu saistību, ir spēkā, ja legātārs ar to var iegūt kādu labumu.

578. Ja testators novēl kādam savu prasījumu, tad legātārs var izlietot to, līdz ar piederīgiem blakus prasījumiem, tieši pret parādnieku.

Ja testators savu novēlēto prasījumu vēl dzīvs būdams pats piedzen, vai ja tas kā citādi izbeidzas, tad ar to izbeidzas arī legāts. Bet ja legāta priekšmets ir noteikta summa, kura tikai jāpiedzen no norādītā parādnieka, tad tas vien, ka testators dzīvs būdams to saņēmis, vēl neatceļ legātu. Vispār šeit jāievēro testatora griba un šaubu gadījumā legāts jāatzīst par spēkā esošu.

Novēlētā prasījuma pārjaunojums legātu neatceļ.

579. Testators var ar legātu atsvabināt savu parādnieku no parāda.

Ja parāda nemaz nav, tad arī tā legāts nav spēkā, kaut arī parāda summa būtu norādīta.

VII. Legātu samazināšana.

580. Ja no mantojuma nepietiek visu legātu izpildīšanai, tad visi legāti samērīgi samazināmi.

581. Ja mantojums pārāk apgrūtināts legātiem, tad neatraidāmie mantinieki var ņemt no legātāriem samērīgu atvilkumu tādā apmērā, lai viņiem pašiem paliktu likumā noteiktā neatņemamā daļa.

582. Ja tāda legāta priekšmets, kas atņem vai samazina neatraidāmam mantiniekam neatņemamo daļu, ir uzturs vai citi termiņa devumi, kā arī kāda lietošanas tiesība, tad šāda legāta vērtība aprēķināma, kapitālizējot viena gada devumu ar likumiskiem procentiem ([1765.p.](#)), bet ja tāds legāts piešķirts juridiskai personai, tad šī summa aprēķināma kapitālizējot ikgadējos devumus ar četriem procentiem.

583. Legātāriem nav jāpiedalās mantojuma atstājēja parādu samaksā. Bet ja legāti pārsniedz mantojuma vērtību un pie tam nav tieša mantinieka, tad no viņiem ņemams samērīgs atvilkums minēto parādu samaksai.

VIENPADSMITĀ APAKŠNODAĻA.

Nosacījumi un citi pēdējās gribas rīkojumu aprobežojumi.

I. Nosacītie pēdējās gribas rīkojumi.

584. Mantiniekus var iecelt, kā arī legātus piešķirt tiklab ar atliekošiem, kā arī ar atceļošiem nosacījumiem.

Arī substitūciju var nodibināt nosacīti; bet ja pirmais mantinieks iecelts nosacīti un par substitūtu nosacījums nav noteikti atkārtots, tad pēdējais uzskatāms par nenosacīti ieceltu.

585. Nosacījums var būt nevien tieši izteikts testamentā, bet to var arī secināt no citiem testamenta noteikumiem.

586. Ja nosacīti ieceltam mantiniekam bez tam vēl piešķir legātu, tad nosacījums attiecināms arī uz legātu. Turpretim nosacījums, ar kuru piešķirts legāts, neattiecas uz mantinieka iecēlumu.

587. Fiziski vai tiesiski neiespējami, kā arī nepareizi, netikumīgi un citādi neatļauti nosacījumi – pēdējie tomēr tikai tad, ja tie izteikti apstiprinošā formā – nav jāievēro, bet pats rīkojums ir spēkā.

588. Pēdējās gribas rīkojumam nevar pievienot tādus nosacījumus, ar kuriem aprobežo apveltītā personiskās tiesības. Turpretim var saistīt to, ko iecerē par mantinieku vai kam piešķir legātu, ar sekojošiem nosacījumiem:

1) iedoties laulībā ar zināmu personu, ja tas nerunā pretim likumam un saskan ar pieklājības un personiskas cieņas prasībām;

2) neiedoties laulībā ar zināmu personu, ja vien pie tam nav nolūka aizturēt to, kam kautkas ar šo nosacījumu novēlēts, no iedošanās laulībā vispār vai vismaz viņam to apgrūtināt.

589. Nav atļauti un tādēļ nav spēkā visi tādi mantinieka iecēlumi vai legāta noteikumi, kas saistīti ar nosacījumu, lai apveltītais dotu pēdējās gribas rīkojumu par labu testatoram vai citai personai.

590. Legāti, kas legāta izpildītājam jāizdod tajā gadījumā, ja viņš neizpilda kādu testatora uzlikumu, ir spēkā.

591. Ja kādu nosacījumu iespējams izpildīt tikai pa daļai, tad šī daļa jāizpilda; bet ja nosacījumu izpildīt pat pa daļai nav iespējams, tad viss nosacījums jāuzskata par neizpildāmu un tādēļ nav jāievēro.

Nosacījums, kas tikai pagaidām ir neiespējams, jāizpilda, ja vien šo pagaidu šķērsli kādreiz var novērst; bet ja neiespējamība pastāvējusi jau testamenta taisīšanas laikā, tad nosacījums nav jāievēro, kaut arī vēlāk tas kļūtu iespējams.

592. Ja starp alternatīvi uzliktiem nosacījumiem kaut viens ir neiespējams vai nepielaižams, tad neviens no tiem nav jāievēro un rīkojums uzskatāms par nenosacītu.

593. To, kas novēlēts ar zināmu nosacījumu, nevar prasīt pirms šā nosacījuma izpildīšanas.

Izņēmuma kārtā mantojumu var izdot nosacīti ieceltam mantiniekam arī pirms nosacījuma iestāšanās, kad viņš pietiekoši nodrošina šā mantojuma atdošanu tam, kam tas piekristu, ja nosacījums neiestātos.

Ar nosacījumu piešķirta legāta izpildītājam jādod nodrošinājums legātāram par to, ka pēc šā nosacījuma iestāšanās legātu izpildīs. Bet ja nosacījums ir tāds, ka vienīgi legātāram miršot būs iespējams noteikt, vai tas izpildīts vai ne, tad legātārs var legātu dabūt tikai tad, ja viņš nosacījuma neizpildīšanas gadījumam nodrošina šā legāta un no tā ievākto augļu atpakaļ atdošanu tā devējam vai tam, kam legāts šādā gadījumā piekristu.

594. Ar nosacījuma iestāšanos rīkojums uzskatāms par tādu, kas it kā no paša sākuma būtu bijis nenosacīts.

Ja nosacījums nav iestājies, tad attiecīgais rīkojums atzīstams it kā par nebijušu, bet pats nosacītais piešķirums – par dzēstu.

Šaubu gadījumā nosacījums vienmēr atzīstams par iestājušos.

Ja testators pats padarījis nosacījuma izpildīšanu neiespējamu, tad viss rīkojums līdz ar tajā nodibināto tiesību zaudē spēku.

Ja legāta izpildītājs vai vispār tas, kas ieinteresēts, lai nosacījumu neizpildītu, kavē tā iestāšanos, tad nosacījums atzīstams par izpildītu.

595. Ja patvaļīgs nosacījums, t.i. tāds, kura izpildīšana atkarājas vienīgi no testamentā apveltītā gribas, nevar iestāties nejauša šķēršļa dēļ, tad nosacījums atzīstams par izpildītu, ja vien izpildīšana, kas bijusi iespējama vēl pirms minētā šķēršļa, nav palaista taisni minētās personas nokavējuma dēļ.

Jaukts nosacījums, t.i. tāds, kura izpildīšana atkarājas nevien no testamentā apveltītā gribas, bet arī no gadījuma vai no kāda trešā gribas, atzīstams par izpildītu, ja vien apveltītam jau tad, kad izpildīšana vēl bijusi iespējama, bijis nopietns nodoms uzdevumu izpildīt; bet ja nejaušs šķērslis gadās pirms tam, tad nosacījums nav uzskatāms par izpildītu.

596. Nosacījums, kura izpildīšana uzlikta vairākām personām, visām tām arī jāizpilda; bet ja dažas no tām to neizpilda, tad pārējās, kas to izpildījušas, dabū savas daļas no visiem novēlētās tiesības.

597. Ja testatora noteiktā laikā nosacījuma izpildījums norādītā kārtā nenotiek, tad ar nosacījumu saistītā tiesība atkrīt, ja vien nosacījums izņēmuma kārtā nav atzīstams par izpildītu.

Ja testators nav noteicis izpildīšanas termiņu, tad nejauša, no testamentā apveltītā gribas neatkarīga nosacījuma iestāšanās laikam nav nekādas nozīmes, un nosacījums uzskatāms par iestājušos pat arī tad, ja tas iestājas vēl testatoram dzīvam esot.

Nosacījums, kas testatoram nezinot iestājies jau testamenta taisīšanas laikā, atzīstams par iestājušos.

598. Ja patvaļīgi nosacījumi jāizpilda pēc testatora nāves un viņš nav noteicis nekādu termiņu, tad tos var izpildīt katrā laikā, kamēr vien tas iespējams, tā tad visā apveltītās personas mūžā, bet viņai mirstot nosacītā tiesība izbeidzas. Tomēr, ja apveltītais pārāk ilgi vilcinās, tiesa var, izpildīšanā ieinteresētām personām pieprasot, nolikt viņam apstākļiem piemērotu izpildīšanas termiņu un, ja viņš joprojām izvairās, nodibināt mantojumam aizgādību, lai no tā apmierinātu ieinteresēto personu prasījumus.

II. Termiņa apzīmējums pēdējās gribas rīkojumos.

599. Termiņa apzīmējums atšķiras no nosacījuma ar to, ka pirmais atliek tikai iespēju tiesību izlietot, bet otrs – pašu tiesību spēku.

Termiņš, kas kaut kādā ziņā nolikts nenoteikti, tā ka par to nevar droši zināt, vai tas vispār iestāsies un kad iestāsies, ja vien tas nav acīmredzot attiecināts tikai uz izpildīšanas laiku – pielīdzināms nosacījumam.

Ja kādam piešķirts legāts uz viņa nāves dienu, tad to var prasīt tikai pēc legātāra nāves viņa mantinieki.

III. Citi pēdējās gribas rīkojumu aprobežojumi.

600. Pēdējās gribas rīkojumus var aprobežot nevien ar nosacījumiem un termiņiem, bet arī citādi, un proti, ar uzlikumiem, lietošanas ierobežojumiem, kā arī uzliktot pienākumu atdot to, kas saņemts, citai personai, vai tā vietā izdarīt kādu darbību.

601. Ja ar tādiem aprobežojumiem (600.p.) saistīts legāts, tad legātāram jādod legāta izpildītājam nodrošinājums par to ievērošanu.

602. Ja legātārs neievēro testatora blakus noteikumus, tad legāta izpildītājs var doto atprasīt.

603. Trešai personai, kurai par labu noteikts kāds uzlikums, ir pret legātāru patstāvīga prasības tiesība.

DIVPADSMITĀ APAKŠNODAĻA. Savstarpēji testamenti.

604. Testamentu, kurā viena kopīga akta veidā divas vai vairāk personas savstarpēji ieceļ viena otru sev par mantinieku, sauc par savstarpēju. Bet ja šādā testamentā vienas personas iecēlums par mantinieku noticis ar nosacījumu, ka jāpastāv un jābūt spēkā otras personas iecēlumam, tā ka viens iecēlums var būt vai nebūt spēkā tikai kopā ar otru, tad testamentu sauc par korrespektīvu.

605. Savstarpējs testaments atzīstams līdz ar to arī par korrespektīvu tikai tad, ja testatori noteikti izsacījuši savu nodomu tādu testamentu taisīt, vai ja tas skaidri redzams no lietas apstākļiem.

Tāpat savstarpējs testaments atzīstams par korrespektīvu, ja tajā noteikts, kam piekrīt mantojums pēc tā nāves, kas pārdzīvojis visus citus līdzmantiniekus; šaubu gadījumā par korrespektīvu uzskatāms arī laulāto savstarpējs testaments.

606. Savstarpējs testaments, izņemot gadījumus, kad no paša tā satura skaidri redzams pretējais, nav uzskatāms par mantojuma līgumu, un tādēļ katrs testators var to vienpusēji atsaukt.

607. Ja nekorrespektīvu savstarpēju testamentu atsauc viens testators, vai ja viņa rīkojums kā citādi zaudē spēku, tad tas neietekmē citu testatoru rīkojumu spēku.

608. Korrespektīvā testamentā viena testatora izdarīts atsaukums pilnīgi atceļ arī otra rīkojumu, izņemot tikai gadījumu, kad pēdējais būtu dabūjis zināt par pirmā atsaukumu un tomēr ar nodomu atstājis negrozītus savus rīkojumus.

609. Kad miris viens no korrespektīva testamenta taisītājiem, pārdzīvojušam ir tiesība pirms mantojuma pieņemšanas atteikties no testamentārās mantošanas; tādā gadījumā mantojums piekrīt mirušā likumiskiem mantiniekiem, līdz ar ko pārdzīvojušais dabū atpakaļ tiesību brīvi noteikt par savu mantu arī nāves gadījumam.

610. Ja pārdzīvojušam testamentā piešķirta mirušā manta un viņš mantojumu pieņem, tad viņa mirušam par labu taisītais testaments atzīstams pēdējā nāves dēļ par dzēstu, un viņš iegūst tiesību brīvi noteikt par visu mantu, kā par savu, tā arī par to, kas dabūta pēc testamentā.

611. Izšķirot jautājumu par to, kas atzīstami par katra testatora tuvākiem radniekiem, uz kuriem jāpāriet mantai pēc pēdējā pārdzīvojušā nāves, pieņemams par pamatu, ja testamentā par to nekas nav noteikts, šā pēdējā pārdzīvojušā nāves brīdis.

612. Ja savstarpējā testamentā testatori kopīgi piešķirusi legātus tādā kārtā, lai tie kristu uz visu kopējo mantas masu, tad tiem iestājas termiņš tikai pēc pēdējā pārdzīvojušā nāves, ja vien tas acīmredzami nerunā pretim testatoru nodomam. Bet ja legātus piešķirjis katrs testators atsevišķi no savas paša mantas, tad katrs tāds rīkojums uzskatāms par patstāvīgu. Tādēļ pārdzīvojušā legāti atkrīt paši no sevis, bet viņam jāizpilda mirušā nodibinātie, un, ja testaments bijis korrespektīvs, viņš nevar atsvabināties no šā pienākuma pat mantojumu atraidot.

TRĪSPADSMITĀ APAKŠNODAĻA. **Pēdējās gribas rīkojumu izpildīšana.**

I. Testamenta pierādījumi.

613. Notāra vai konsula aktu grāmatā vai bāriņtiesas testamentu grāmatā ierakstīts testaments vai [439.panta](#) kārtībā sastādīts akts par testamenta pieņemšanu glabāt uzskatāms par pēdējās gribas esamības un īstuma pilnīgāko pierādījumu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [22.06.2006.](#) likumu)

614. Rakstiska privāta testamenta īstums pieņemams par pierādītu, ja tā vēl dzīvie liecinieki atzīst savus parakstus, bet ja liecinieku nav, tā īstumu var pierādīt ar citiem līdzekļiem.

Mutiska testamenta ([460.p.](#)) taisīšana un saturs jāapliecina ar zvērestu diviem lieciniekiem.

615. Nevien mantniekam, bet arī katrai mantojumā ieinteresētai personai, kā legātāriem un viņu mantiniekiem, ir tiesība pret katru, kura rokās ir testaments vai kurš to ļaunprātīgi nogādājis pie malas, celt prasību, lai tas vai nu izdod testamentu, vai samaksā mantojuma vai legāta vērtību.

II. Testamenta izpildīšana.

616. Likumīgā spēkā nākušu testamentu izpilda testamenta izpildītājs, kas šim nolūkam iecelts vai nu tajā pašā testamentā, vai citā testatora sevišķā aktā, bet ja testamenta izpildītājs nav iecelts, tad testamentā ieceltais mantnieks, un beidzot, ja nav arī tiešā testamentārā mantnieka, tad mantojuma aizgādnis, kuru iecēlusi bāriņtiesa uz tiesas lēmuma pamata.

P i e z ī m e. Persona, kurai paši mantinieki uzdevuši testamentu izpildīt, uzskatāma nevis par testamenta izpildītāju, bet par viņu pilnvarnieku.

617. Par testamenta izpildītāju var iecelt katru rīcības spējīgu personu.

618. Nevienam nav saistīts uzņemties testamenta izpildītāja pienākumu, ko viņam uzticējis testators; bet kas to jau uzņēmies, tam vairs nav tiesības no tā atteikties bez svarīga iemesla. Ja par testamenta izpildītāju ieceltais pieņēmis testatora piešķirto legātu, tad viņš vairs nevar atteikties arī no testamenta izpildītāja pienākuma.

619. Testamenta izpildītāju viņa pienākumu robežās aizsargā un atbalsta bāriņtiesa, bet šās tiesas apstiprinājums viņam nav vajadzīgs un viņš neatrodas tās uzraudzībā, izņemot gadījumus, kuri attiecas uz sabiedrisku labumu vai iestāžu vai tādu personu interesēm, kurām vajadzīga sevišķa aizsardzība, kā nepilngadīgiem un tiem, kam piešķirts uzturs.

620. Testamenta izpildītāja tiesisko stāvokli un viņa tiesību un pienākumu robežas noteic testamentā izteiktā testatora griba. Bet ja pēdējais neko tuvāku par to nav noteicis, tad testamenta izpildītājam tikai jā rūpējas par testatora pēdējās gribas ievērošanu un izpildīšanu, kā arī jāgādā, cik tas šim nolūkam nepieciešams, par mantojuma nokārtošanu un izdalīšanu starp mantiniekiem un legātāriem.

621. Testaments tā izpildītājam ir instrukcija, no kuras viņš nekādā ziņā nedrīkst atkāpties; bet ja apstākļi nepieciešami to prasa, tad papriekš jānoklausās ieinteresētās personas un, kad starp tām un testamenta izpildītāju izrādās domstarpības, lieta jāizšķir, pēc apstākļiem, bāriņtiesai.

622. Bez testatora noteikta uzdevuma testamenta izpildītājam nav ne tiesības, ne pienākuma pārvaldīt mantojumu. Bet kamēr testatora ieceltais mantnieks vēl nav mantojumu pieņēmis vai – ja tāda mantnieka nav – kamēr nav nodibināta aizgādība, testamenta izpildītājs atvieto mantnieku, t.i. iestājas mantojuma valdījumā, sastāda tā sarakstu, maksā mantojuma parādus, piedzen neievāktos prasījumus, ved mantojuma prāvas u.t.t.

623. No atstātās mantas testamenta izpildītājs var atsavināt vienīgi to, ko testators noteikti atļāvis, vai arī cik tas katrā ziņā vajadzīgs, lai uzturētu mantojumu un izpildītu testamentu.

624. Testamenta izpildītājam jāprasa, lai mantinieki izteicas, vai viņi mantojumu pieņem. Ja viņi mantojumu pieņēmuši, viņš nodod to viņu valdījumā, un var prasīt vai aizturēt no tā tikai tos priekšmetus un summas, kas vajadzīgi legātāru apmierināšanai un citu testatora sevišķu rīkojumu izpildīšanai.

625. Testamenta izpildītājs var nodot savu pienākumu citam tikai tad, ja tas viņam testamentā noteikti atļauts. Tomēr ar to viņam nav atņemta tiesība vajadzības gadījumā rīkoties caur pilnvarniekiem.

626. Testamenta izpildītājam jāizpilda viņam uzliktie pienākumi pēc iespējas ātri un ar to rūpību, ar kādu viņš rīkojas savās paša lietās. Ja viņam noteikta par viņa pūlēm atbilstoša atlīdzība, tad viņš atbild mantiniekiem un citām mantojumā ieinteresētām personām arī par vieglu neuzmanību.

627. Ja ir vairāki testamenta izpildītāji un testators nav pienākumus viņu starpā sadalījis, tad viņiem pēc iespējas jādarbojas kopīgi. Tomēr spiedīgos gadījumos viņi var darboties arī atsevišķi. Ja viņi pienākumus sadala savā starpā labprātīgi vienojoties, tad tomēr viņi atbild solidāri.

Ja izpildīt kādu atsevišķu rīkojumu testators uzlicis sevišķam testamenta izpildītājam, tad pēdējais darbojas tikai viņam uzliktā uzdevuma aplokā.

628. Testamenta izpildīšanas izdevumi atlīdzināmi tā izpildītājam no mantojuma; bet viņš nevar prasīt atlīdzību par savām pūlēm, ja testamentā par to nekas nav noteikts.

629. Kad testamenta izpildītājs nobeidzis viņam uzliktos pienākumus, viņam jādod mantiniekiem un citām ieinteresētām personām norēķins par savas pārziņas laiku, ciktāl mantojums atradies viņa pārvaldībā ([619.-623.p.](#)).

630. Ja testamenta izpildītājs darbojas gausi vai pretēji mantinieku, legātāru vai citu lietā ieinteresēto interesēm, tie var nevien sūdzēties par viņu bāriņtiesā, bet arī prasīt, lai viņu atceļ.

631. Ja testamentā ieceltais testamenta izpildītājs negrib uzņemties šo pienākumu ([618.p.](#)), vai ja viņu atceļ no tā pēc ieinteresēto personu pieprasījuma ([630.p.](#)), vai ja viņš nomirst, un testators šos gadījumus nav paredzējis, tad testamenta izpildīšanai uz tiesas lēmuma pamata bāriņtiesa ieceļ aizgādni.

III. Pēdējās gribas rīkojumu iztulkošana.

632. Pēdējās gribas rīkojumu iztulkošanai piemērojami vispārējie noteikumi tiesisko darījumu iztulkošanai, ievērojot pie tam sekojošo 633.-[635.pantu](#) sevišķos priekšrakstus.

633. Ja testamentā atrod neskaidrus, divdomīgus vai neveikli lietotus izteicienus, tad tie iztulkojami saskaņā ar šķietamām testatora domām, pie kam sevišķi jāievēro viņa attiecības pret mantinieku, kā arī viņa parastais domu un runas veids. Nesaprotami izteicieni uzskatāmi par neesošiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

634. Visi rīkojumi, kas nerunā pretim likumam un veselam prātam, jāiztulko tādā kārtā, lai testaments pēc iespējas paliktu spēkā.

635. Šaubu gadījumā priekšroka dodama tam iztulkojumam, kas izdevīgāks testatora leļupējiem, bet pēc tā tam, kas izdevīgāks mantiniekam un legātāram. Ja saduras legātāra un legāta izpildītāja intereses, tad legātāram dodama priekšroka pret legāta izpildītāju.

ČETRPADSMITĀ APAKŠNODAĻA.

Testamenta apstrīdēšana.

636. Katru testamentu, kas neatbilst kādam likuma noteikumam, ieinteresētās personas (637.p.) var apstrīdēt.

637. Apstrīdēt testamentu var tikai tie, kas iecelti par mantiniekiem kādā citā pēdējās gribas rīkojumā vai kas testatora miršanas brīdī bijuši viņa tuvākie likumiskie mantinieki.

Tos rīkojumus, kurus minētās personas nav apstrīdējušas, vai kuriem viņas piekritušas, vai kurus viņas apstrīdēt nokavējušas, vai arī uz kuriem viņas kautkā citādi zaudējušas tiesību, attālākie radnieki vairs nevar apstrīdēt.

638. Kad strīds pret testamentu nav bez pamata, tad, prasītājam lūdzot, tiesa var testamentā ieceltam mantiniekam, ja viņš mantojumu pieņem vai ir jau pieņēmis, uzlikt pienākumu dot pietiekošu nodrošinājumu par mantojuma pareizu pārvaldīšanu un varbūtēju izdošanu. Raugoties pēc apstākļiem, tiesa var nodibināt mantojuma aizgādību. Bet ja testamentā ir ievērotas visas noteiktās ārējās formālītātes, tad tajā ieceltais mantinieks var prasīt, lai viņu nekavējoties iaved valdījumā līdz tam laikam, kamēr pretinieks nepierāda savas tiesības priekšrocību.

CETURTĀ NODAĻA.

Līgumiskā mantošana.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Līgumiskās mantošanas veidi un mantojuma līgums.

639. Līgumisko mantošanu nodibina ar līgumu, ar kuru viens līdzējs otram vai vairāki līdzēji cits citam piešķir tiesību uz savu nākamo mantojumu vai tā daļu. Tādu līgumu sauc par mantojuma līgumu.

Mantojuma līgumā viens līdzējs var arī piešķirt legātu otram līdzējam vai trešai personai.

Mantojuma līgumā atstumšana no mantojuma nav atļauta.

640. Ar mantojuma līgumu nodibina nevis tikai personisku saistību, bet pašu mantojuma tiesību. Turpretim tādu seku nav līgumam, kurā atrodas tikai apsolījums kādreiz iecelt kādu par savu mantinieku, kaut arī abas puses būtu vienojušās par nākamā mantojuma līguma galveniem noteikumiem.

641. Noslēgt mantojuma līgumu var tikai tas, kam ir nevien tiesība slēgt līgumus vispār, bet arī spēja taisīt testamentu ([420.p.](#)) un mantot pēc testamenta. Saskaņā ar to no mantinieka, kas iecelts pēc līguma, jāprasa, lai viņš būtu spējīgs vispār mantot, bet no mantojuma atstājēja – lai viņam būtu tiesība noteikt par savu mantu nāves gadījumam. Ja mantinieks, kuru iecel pēc līguma, ir nepilngadīgs, tad, lai darījumam būtu tiesisks spēks, vajadzīga aizbildņa un bāriņtiesas piekrišana; bet ja mantojuma atstājējs ir nepilngadīgs, tad noslēgtais mantojuma līgums viņu saista tikai tad, ja tas attiecas uz viņa brīvo mantu ([195.p.](#)).

642. Mantojuma līgumos jāievēro noteikumi par neatņemamo daļu, ja vien tie, kam tā nākas, paši tieši vai piedaloties līgumā, nav atteikušies no savām tiesībām. Ja tas nav ievērots, tad kā mantojuma atstājējam dzīvam esot, tā arī pēc viņa nāves, neatraidāmie mantinieki var līgumu apstrīdēt.

643. Mantojuma līgums jāapliecina notariālā kārtībā. Bet ja līgums attiecas uz nekustamu īpašumu, tad, lai tas būtu spēkā pret trešām personām, tas jāieraksta zemes grāmatās.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

644. Mantojuma līgumiem arī nepieciešami visi tie noteikumi, ko likums prasa vispār līgumu spēkā esamībai.

645. Mantojuma līgumam pievienotie nosacījumi, ciktāl tie zīmējas uz pašiem līdzējiem, apspriežami pēc tiem pašiem noteikumiem kā līgumu nosacījumi vispār; nosacījumi par citām līgumā apveltītām personām pakļauti noteikumiem par testamentu nosacījumiem.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Mantojuma līguma sekas.**

646. Mantojuma līgums nodibina tikai nākamo aicinājumu mantot un tādēļ, kamēr mantojuma atstājējs vēl ir dzīvs, piešķir līgumiskam mantiniekam vienīgi nogaidu tiesību uz viņa nākamo mantojumu, bet nevis tūlīn spēkā esošu tiesību uz mantojuma atstājēja tagadējo mantu.

647. Līgumisku mantinieka iecēlumu nevar atsaukt vienpusēji, ne tieši, ne ar jaunu, agrākam pretēju rīkojumu nāves gadījumam, ja vien mantojuma atstājējs nav paturējis sev tiesību vēl rīkoties nāves gadījumam citādi ar zināmām lietām vai mantojuma daļu. Bet ja viņš šādu tiesību nav sev paturējis un līgumiskais mantinieks ir iecelts par vienīgo mantinieku, tad visa atstātā manta piekrīt tam pilnīgi. Ja turpretim mantiniekam bijusi noteikti piešķirta zināma daļa, tad viņš arī tikai to vien dabū, bet viss pārējais piekrīt likumiskiem mantiniekiem.

648. Mantojuma līgums neaprobežo mantojuma atstājēja tiesību – kaut arī par to nebūtu atsevišķi pielīgts, ja vien viņš pats nav tieši no tam atteicies – rīkoties savas dzīves laikā ar savu kustamu mantu un pat mērenos apmēros to dāvināt.

Ja mantojuma atstājējs kaut ko atsavina ar acīmredzamu nolūku atņemt līgumā ieceltam mantiniekam ar līgumu piešķirto tiesību, tad šis mantinieks, vēl mantojuma atstājējam dzīvam esot, var tādu atsavinājumu apstrīdēt un, ja mantojuma atstājējs ar neapdomātiem izdevumiem samazina savu mantu tiktāl, ka pēc likuma viņa izlaidīgās vai izšķērdīgās dzīves dēļ par viņu nodibināma aizgādība, var prasīt, lai to nodibina.

649. Ja mantojuma līguma priekšmets ir nekustams īpašums un šo līgumu ieved zemes grāmatās mantojuma atstājējam dzīvam esot, tad viņš šo nekustamo īpašumu var atsavināt, ieķīlāt vai apgrūtināt ar lietu tiesībām tikai ar līgumiskā mantinieka piekrišanu.

650. Kamēr mantojuma atstājējs vēl ir dzīvs, līgumiskais mantinieks nevar vienpusēji atteikties no līguma, neraugoties uz to, vai viņš uzņēmis kādus pienākumus vai ne.

651. Ar mantojuma atstājēja nāvi līgumiskam mantiniekam piekrīt tiesība mantot un līdz ar to arī tiesība pieņemt mantojumu. Atraidīt mantojumu līgumiskais mantinieks drīkst tikai tad, ja viņam tāda tiesība līgumā paredzēta.

652. Ja līgumiskais mantinieks mirst pirms mantojuma atstājēja, pirmajam piešķirtā mantojuma tiesība izbeidzas.

653. Mantojuma līgumā nodibinātie legāti līgumiskam mantiniekam jāizpilda tāpat kā testamentāram mantiniekam, un vispār legātārs atrodas vienādās attiecībās ar līgumiskiem un testamentāriem mantiniekiem.

654. Mantojuma līgumus var noslēgt arī trešai personai par labu, bez viņas piedalības tajos, un tādā gadījumā tie nodibina viņai patstāvīgu tiesību, pie kam tomēr līdzēji var savstarpēji vienojoties noslēgto līgumu pārgrozīt vai arī pavisam atcelt. Bet tiklīdz minētā trešā persona pati pievienojas līgumam vai viens no pirmējiem līdzējiem nomirst, vai kļūst nedziedināmi garā slims, ar šo līgumu nodibinātā trešās personas tiesība vairs nav atsaucama.

PIEKTĀ NODAĻA.
Mantojuma atklāšanās, apsardzība un
mantojuma prasība.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.
Mantojuma atklāšanās.

655. Mantojums atklājas ar mantojuma atstājēja nāvi vai ar viņa izsludināšanu par mirušu ar tiesas lēmumu ([377.p.](#)).

Mantojuma atstājēja nāve jāpierāda mantojuma pieprasītājam.

656. Ja divas vai vairāk personas mirušas nedabiskā nāvē, un pie tam nav zināms, kura no tām nomirusi agrāk, tad pieņemams, ka tās mirušas visas reizē.

Ja mirušie stāvējuši savstarpējās augšupējo un lejupējo attiecībās, tad šaubu gadījumā pieņemams, ka lejupējie, ja viņi bijuši nepilngadīgi, miruši agrāk par augšupējiem, bet ja viņi bijuši pilngadīgi – vēlāk par tiem.

OTRĀ APAKŠNODAĻA.
Mantojuma apsardzība un aizgādība.

657. Kad piekritīgam notāram ienāk ziņas par kādas personas nāvi, viņam jāgādā, ja apstākļi to prasa (658. un [659.p.](#)), par palikušā mantojuma apsardzību.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

658. Ja mirušā mantinieki, kā likumiskie, tā arī testamentārie vai līgumiskie, ir zināmi un pie tam ir pilngadīgi un ir sasniedzami, tad notārs nesper nekādus apsardzības soļus, ja vien šie mantinieki vai kāds no tiem paši to noteikti nelūdz.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

659. Notāram pēc savas iniciatīvas vai pēc mantinieka, mantojuma aizgādņa, testamenta izpildītāja, mantojuma atstājēja kreditora vai citu ieinteresēto personu lūguma jāgādā par mantojuma apsardzību šādos gadījumos:

- 1) kad mantinieki, vai nu vispār, vai daži no tiem, nav zināmi;
- 2) kad viņi kaut arī ir zināmi, bet nav visi sasniedzami un nav arī viņiem pilnvarnieku vai citu personu, kas tos pēc likuma pārstāv;
- 3) kad mantinieki kaut arī ir zināmi un ir sasniedzami, bet negrib vai nevar mantojumu pieņemt;
- 4) kad viņu starpā atrodas kaut viens nepilngadīgais vai tāds, kas aiz kautkāda cita iemesla nespēj personīgi aizsargāt savas tiesības, un pie tam viņam arī nav iecelts aizbildnis vai aizgādnis;

5) kad droši zināms, ka mantojums pārāk apgrūtināts parādiem un ka kreditoru intereses ir apdraudētas, kā arī kad jābaidās, ka mantojumu izputinās.

P i e z ī m e. Kad pēc tēva vai mātes nāves paliek nepilngadīgi bērni un kad tas no vecākiem, kurš otru pārdzīvojis, ir sasniedzams, tad bērnu nepilngadība vien, ja nav citu iemeslu, nav par pamatu mantojuma apsardzībai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

660. Tiesa pēc mantnieka lūguma vai [659.pantā](#) norādītos gadījumos, saņēmusi attiecīgu paziņojumu, nodibina aizgādību mantojumam, par ko paziņo bāriņtiesai izpildīšanai. Ja mantinieki ir nepilngadīgi un viņiem nav vecāku, tad bāriņtiesa ieceļ viņiem aizbildņus, kuriem uzliek arī mantojuma aizgādņa pienākumus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

661. Aizgādņus izrauga mantojuma lietā ieinteresētās personas un, ja viņiem ir vajadzīgās īpašības, apstiprina bāriņtiesa. Bet kad lietā ieinteresētās personas nevienu neieteic par aizgādni, tad aizgādņus ieceļ pati bāriņtiesa.

662. Aizgādņi mantojuma pārvaldībā rīkojas pēc tiem pašiem noteikumiem, kas paredzēti pilngadīgo aizgādņiem ([356.p.](#)), ja atsevišķos gadījumos nav noteikts citādi.

663. Aizgādņiem savas pārvaldības laikā jādod ikgadus par to norēķins bāriņtiesai, bet kad mantojumu nododot mantiniekiem vai aiz citiem iemesliem aizgādība izbeidzas – jādod galīgs norēķins. Bez tam bāriņtiesa var uzlikt aizgādņim pienākumu dot jebkurā laikā norēķinu.

664. Pārvaldības izdevumi sedzami no mantojuma. Atlīdzība aizgādņiem par viņu pūlēm nosakāma pēc [307.panta](#). Par mantojuma saraksta sastādīšanu aizgādņis atlīdzību nesaņem.

665. Aizgādņim, uzņemoties savus pienākumus, tūlī jāstāda mantojuma saraksts un jālūdz notārs, lai uzaicina mantiniekus.

Sastādot sarakstu, aizgādņis rīkojas atbilstoši [Civilprocesa likuma](#) prasībām.

Aizgādņis var arī lūgt tiesu izpildītājam vai bāriņtiesai, ievērojot Bāriņtiesu likumu, sastādīt mantojuma sarakstu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 07.07.1992. likumu, [12.12.2002.](#) likumu un [22.06.2006.](#) likumu)

666. Kad likumīgā spēkā ir stājies tiesas spriedums vai lēmums vai notārs ir izdevis mantojuma apliecību par mantojuma pieprasītāju tiesībām, aizgādņība izbeidzas un līdz ar to izbeidzas aizgādņa tiesība rīkoties mantojuma masas vārdā.

Aizgādņis nodod mantojumu līdz ar galīgo norēķinu ([663.p.](#)) atzītiem mantiniekiem pret parakstu un iesniedz to bāriņtiesai, kas pēc paraksta saņemšanas atsvabina aizgādņi no viņa pienākumiem.

(2002.gada 12.decembra likuma redakcijā, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Mantojuma prasība.**

667. Mantojuma prasību, ar kuru aizsargā mantojuma tiesību, var celt katrs mantinieks, vienalga, vai viņš aicināts pēc likuma, testamenta vai līguma un vai viņš prasa visu mantojumu vai tikai tā daļu.

668. Mantojuma prasību var celt pret katru, kas apstrīd prasītāja mantojuma tiesību, vienalga, vai apstrīdētājs valda mantojumu pilnīgi vai pa daļai, un neraugoties uz to, vai viņš uzskata pats sevi par mantinieku un uzdodas par to vai ne; tālāk pret to, kas agrāk valdījis apstrīdamo mantojumu, bet pēc tam ļaunprātīgi no valdījuma atteicies; beidzot arī pret mantojuma parādnieku, kas liedzas maksāt, atsaukdami uz savu paša tiesību uz mantojumu.

669. Pret to, kas valda pie mantojuma piederīgas atsevišķas lietas un, neapstrīdēdams prasītāja mantojuma tiesību uz tām, aiztur tās aiz kāda cita iemesla, jāceļ īpašuma prasība.

670. Mantojuma prasības mērķis ir atzīt prasītāju vai nu par vienīgo mantinieku, vai par līdzmantinieku, un saskaņā ar to izdot viņam ar visiem pieaugumiem vai nu visu atstāto mantojumu, vai viņam pienākošos daļu, vai arī tos mantojuma priekšmetus, kas atrodas atbildētāja valdījumā.

671. Šo prasību var celt nevien pret katru trešo personu, bet arī pret līdzmantiniekiem, kas valda mantojumu un neatzīst prasītāja tiesību; bet ja līdzmantinieks valda tikai savu daļu, kamēr pārējās atrodas trešās personas valdījumā, tad prasība ceļama tikai pret pēdējo.

672. Ar mantojuma prasību var prasīt arī tādus priekšmetus, kas gan nav piederējuši pie mantojuma atstājēja mantas, bet par kuriem viņš atbildējis un tā tad tagad par tiem jāatbild mantiniekam, kā piemēram, mantojuma atstājējam ieķīlātas vai glabājumā nodotas lietas u.t.l.

673. Ar mantojuma prasību prasa arī maksu, kas saņemta par atsavinātiem mantojuma priekšmetiem, kā arī mantojumam iegūtās lietas, ja to iegūšana bijusi vajadzīga.

674. Ja atbildētājs valdījis mantojumu ļaunā ticībā, tad viņam jānes risks par atsevišķiem priekšmetiem; turpretim labticīgs valdītājs atbild tikai no tā brīža, kad pret viņu celta prasība, un tikai par tādu zaudējumu, kas noticis viņa vainas dēļ; bet par iepriekšējo laiku viņš neatbild pat arī tad, ja viņš vainojams acīmredzamā nolaidībā.

675. Ja labticīgs valdītājs pirms prasības celšanas atsavinājis kādu mantojuma priekšmetu, tad viņam jāatdod mantiniekam tiklab par to patiesi saņemtā maksa kā arī no pēdējās iegūtie procenti, ciktāl viņš šo maksu vai procentus nav iztērējis. Turpretim ļaunticīgam valdītājam vai nu jāatdod pati atsavinātā lieta vai jāatlīdzina visi prasītājam nodarītie zaudējumi.

676. Ja mantojuma nauda nodota svešās rokās, labticīgam valdītājam tikai jācedē prasījumi un jāatdod saņemtie procenti, bet ļaunticīgais atbild arī par paša kapitāla risku.

677. Ja mantojuma valdītājs saņēmis sakarā ar mantojumu vai no tā kādu sevišķu labumu, tad viņam tas jāatdod mantiniekam, vienalga, vai viņš mantojumu valdījis labā vai ļaunā ticībā.

678. Ļaunticīgam valdītājam jāatdod visi augļi, neizņemot arī tos, kurus viņš būtu varējis saņemt; turpretim labticīgajam no tiem augļiem, kurus viņš saņēmis, iekam prasība pret viņu celta un viņam paziņota, jāatdod tikai vēl esošie, bet par pārējiem jāatlīdzina tikai tādā mērā, par cik viņš no tiem iedzīvojies. Pēc prasības celšanas saņemtie augļi labticīgam valdītājam jāatdod visi, atbildot arī par tiem, kurus viņš būtu varējis saņemt, ja vien viņš nav tos zaudējis nejauša gadījuma dēļ.

679. Par atdodamiem augļiem valdītājs nekādā gadījumā nemaksā procentus.

680. Izdodot mantojumu, valdītājam ir tiesība atvilkt no tā apstākļiem piemēriīgi taisītos mantojuma atstājēja slimības un apbedīšanas izdevumus, kā arī visu, kas samaksāts viņa kreditoriem un legātāriem. Ja ir izmaksāti legāti, kas nav bijuši jāizpilda, labticīgam valdītājam tikai jācedē mantiniekam prasības tiesība pret legāta saņēmēju, bet ļaunticīgais atbild šajā gadījumā pilnā apmērā arī par visu risku.

681. Labticīgs valdītājs var atvilkt pilnīgi visus savus paša prasījumus pret mantojuma atstājēju, bet ļaunticīgais – tikai tos, kurus neatliekami prasa izpildīt paša prasītāja intereses.

682. Visas nastas un saistības, kas bijušas jāizpilda valdītājam sakarā ar mantojumu un pie tā piederīgiem priekšmetiem, jāuzņemas prasītājam.

683. Izdevumi augļu iegūšanai un uzglabāšanai prasītājam jāatlīdzina tikai tādā mērā, ciktāl tie attiecas uz pašiem atdodamiem vai atlīdzināmiem augļiem; bet labticīgam valdītājam jādabū no viņa arī to izdevumu atlīdzība, kuri veltīgi taisīti augļu iegūšanai un uzglabāšanai.

684. Pašam mantojumam taisītie izdevumi atlīdzināmi pēc vispārējiem noteikumiem ([865.-868.p.](#)), tikai ar to izņēmumu, ka arī ļaunticīgam valdītājam jāatlīdzina viņa derīgie izdevumi, ja vien priekšmets, kura vērtība ar tiem palielināta, vēl tiešām pastāv.

685. Mantojuma prasība noilgst pēc piecu gadu notecējuma, skaitot no tās dienas, kad radusies tiesība šo prasību celt ([1896.p.](#)).

686. Visām tām personām, kas bez viņu pašu vainas nav dabūjušas zināt par savu tiesību celt mantojuma prasību, iepriekšējā (685.) pantā minētais noilgums aprēķināms no tās dienas, kad viņām kļuvusi zināma viņu tiesība celt prasību.

SESTĀ NODAĻA. **Mantojuma pieņemšana un iegūšana.**

PIRMĀ APAKŠNODAĻA. **Mantojuma pieņemšana.**

687. Lai iegūtu mantojumu, kā likumiskiem, tā arī testamentāriem un līgumiskiem mantiniekiem jāpiedzīvo tā atklāšanās ([655.p.](#)) un reizē ar to aicinājums mantot ([389.p. 1.d.](#)), bet ar zināmu nosacījumu ieceltam mantiniekam jāpiedzīvo šā nosacījuma iestāšanās.

688. Ar aicinājumu mantot nodibinās vienīgi iespēja kļūt par mantinieku. Mantojuma iegūšanai vēl vajadzīgs, lai aicinātais izteiktu savu gribu pieņemt viņam piekritušo mantojumu.

689. Nevienam nav spiests pieņemt viņam piekritušo mantojumu, bet gan katrs var pēc patikas to pieņemt vai to atraidīt. Atraidīt mantojumu nevar vienīgi līgumiskais mantinieks, ja viņš nav šo tiesību sev noteikti pielīdzis.

690. Katrs var kā personīgi, tā arī caur vietnieku izteikt savu gribu pieņemt mantojumu. Tāda vietniecība ir nepieciešama, kad pats mantot aicinātais nav rīcības spējīgs. Nepilngadīgo vietā viņu gribu izteic vecāki vai aizbildņi, garā slimo vietā – aizgādņi, un juridisku personu vietā – viņu likumīgie pārstāvji. Personai, par kuru nodibināta aizgādība izlaidīgas vai izšķērdīgas dzīves dēļ, vajadzīga mantojuma pieņemšanai aizgādņa piekrišana.

691. Gribu pieņemt mantojumu var izsacīt vai nu noteikti, mutiski vai rakstiski, vai arī klusējot, ar tādu darbību, kuru attiecīgos apstākļos var iztulkot vienīgi tā, ka zināma persona atzīst sevi par mantinieku.

692. Mantojuma pieņemšanu vēl nevar secināt no tam vien, ka kāda persona atzīst testatora pēdējo gribu un izdara tādu darbību, kas attiecas uz mantojuma atstājēja apbedīšanu vai kuras mērķis ir tikai uzglabāt, uzturēt un noskaidrot mantojumu.

Tāpat mantojuma pieņemšanu nevar secināt no tam vien, ka mantojums tā atklāšanās laikā paliek to mantot aicināto personu faktiskā valdījumā, kuras līdz mantojuma atstājēja nāvei dzīvojušas ar viņu vienā kopīgā saimniecībā.

693. Ja mantojuma pieņemšanai mantojuma atstājējs noteicis zināmu termiņu, tad ieceltam mantiniekam tas jāievēro.

Ja tāds termiņš nav noteikts, bet mantinieki ir uzaicināti, tad mantot aicinātam sava griba par mantojuma pieņemšanu jāizteic līdz uzaicinājumā noliktam termiņam.

Ja uzaicinājuma nav bijis, tad mantiniekam jāizsaka sava griba pieņemt mantojumu gada laikā, skaitot šo termiņu no mantojuma atklāšanās dienas, ja mantojums atrodas viņa faktiskā valdījumā ([692.p. 2.d.](#)), bet pretējā gadījumā – no ziņu saņemšanas laika par to, ka mantojums atklājies.

694. Ja tajā laikā, kad aicina mantot, mantojums atrodas aicinātā faktiskā valdījumā ([692.p. 2.d.](#)) vai ja šādu valdījumu viņš iegūst vēlāk, un ja viņš līdz augšā norādīto termiņu ([693.p.](#)) noteicējumam nedod par mantojuma pieņemšanu noteiktu atsaukumi, tad atzīstams, ka viņš to pieņēmis. Bet ja mantot aicinātais, kura faktiskā valdījumā mantojums neatrodas, palaiž garām nolikto termiņu, noteikti neizsakot savu gribu, tad atzīstams, ka viņš mantojumu atraidījis.

695. Ja mantot aicinātais nomirst pirms viņa gribas izteikšanai noliktā termiņa ([693.p.](#)), neizteicies par mantojuma pieņemšanu, tad viņa mantiniekiem atvēlēti tie paši termiņi, lai viņi varētu izteikties tiklab par viņa atstāto, kā arī par viņam piekritušo, bet vēl nepieņemto mantojumu.

696. Mantot aicinātam ir tiesība, iekam viņš izteic savu gribu par mantojuma pieņemšanu, pārliecināties par tā sastāvu.

697. Ja mantojuma atstājēja kreditori vai legātāri prasa, lai mantot aicinātais izteic savu gribu par mantojuma pieņemšanu, tad viņam tā jāizteic notāra noliktā uzaicinājuma termiņā; ja līdz šā termiņa noteicējumam viņš mantojumu neatraida, tad atzīstams, ka viņš to pieņēmis.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

698. Tāpat notārs noliek termiņu mantot aicinātam arī tad, kad tās personas, kurām tieši pēc viņa ir tiesība uz mantojumu, kā piemēram, substitūts vai pēcmantinieks, prasa, lai viņš izteic savu gribu. Bet ja šādā gadījumā mantot aicinātais līdz šā termiņa notecējumam savu gribu neizteic, tad atzīstams, ka viņš mantojumu atraidījis.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

699. Gribas izteikumam par mantojuma pieņemšanu jāatbilst visiem spēkā esoša gribas izteikuma noteikumiem: tam jābūt izsacītam noteikti un bez nosacījumiem un jāattiecas uz visu piekritušo mantojumu, bet ne tikai uz kādu tā daļu. Ja šie noteikumi nav ievēroti, gribas izteikums uzskatāms par nenotikušu.

700. Mantojuma pieņemšana ir spēkā tikai tad, ja tā pieņēmējam bijis zināms, ka viņš aicināts mantot un uz kāda pamata, vai pēc likuma, vai testamenta, vai līguma, un vai viņš iecelts par mantinieku ar zināmiem nosacījumiem vai bez tiem.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Mantojuma iegūšanas sekas.**

701. Ar mantojuma pieņemšanu un iegūšanu visas mantojuma atstājēja tiesības un saistības, ciktāl tās neizbeidzas ar viņa personu, pāriet uz mantinieku.

P i e z ī m e. Ārzemnieku tiesības iegūt mantošanas ceļā nekustamus īpašumus paredzētas citos likumos.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 07.07.1992. likumu)

702. Uz atsevišķām pie mantojuma piederīgām ķermeniskām lietām mantinieks iegūst tās pašas lietu tiesības, kas bijušas mantojuma atstājējam. Tāpat viņš iegūst mantojuma atstājējam piederējušās lietu tiesības uz svešām lietām, izņemot personālservitūtus.

Ar mantojuma iegūšanu izbeidzas mantiniekam piederējušās lietu tiesības uz mantojuma atstājēja mantu, kā arī otrādi, pēdējā tiesības uz mantinieka mantu.

703. Tāpat kā lietu tiesības ([702.p. 1.d.](#)), arī visi tie mantojuma atstājēja prasījumi, kas nav piekrituši vienīgi viņam personīgi, pāriet uz mantinieku.

Ar mantojuma iegūšanu izbeidzas visi mantojuma atstājēja prasījumi pret mantinieku un, otrādi, mantinieka prasījumi pret mantojuma atstājēju.

704. Tiesības, kas bijušas piešķirtas vienīgi mantojuma atstājēja personai, uz mantiniekiem nepāriet.

705. Ar mantojuma iegūšanu uz mantinieku pāriet, līdz ar mantojuma atstājēja tiesībām ([702.](#) un turpm.p.), arī visas viņa saistības, izņemot tīri personiskās.

706. Mantiniekam jāizpilda visi viņam testamentā uzliktie uzdevumi, kā arī visi pienākumi, kurus viņš uzņēmis pēc mantojuma līguma.

707. Mantojuma atstājēja kreditoriem jāgriežas ar saviem prasījumiem pie mantinieka, kuram, ja no mantojuma nepietiek, jāsamaksā parādi no savas paša mantas; bet citādā ziņā šos parādus samaksājot jāievēro mantojuma atstājēja noteikumi.

708. No 707.pantā uzliktā pienākuma, atbildēt par mantojuma atstājēja parādiem ar savu paša mantu, mantinieks var atsvabināties, ja viņš izlieto inventāra tiesību, t.i. sastāda likumā noteiktā laikā visa mantojuma inventāru.

Aizbildņi, aizgādņi un citi mantinieka vietnieki pieņem viņam pienākošos mantojumu arvien tikai ar inventāra tiesību.

709. Mantiniekam, kas grib izlietot inventāra tiesību, ne vēlāk par diviem mēnešiem no ziņu saņemšanas par mantojuma atklāšanos jāgriežas pie notāra ar lūgumu uzdot sastādīt inventāru tiesu izpildītājam pēc [Civilprocesa likumu noteikumiem](#), vai likumā norādītajos gadījumos - bāriņtiesai.

Ja mantojums ir plašs un sarežģīts un inventāra sastādīšanai vajadzīgs lielāks termiņš, notārs pēc mantinieku lūguma var šo termiņu pagarināt, bet ne ilgāk par vienu gadu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 07.07.1992. likumu, [12.12.2002.](#) likumu un [22.06.2006.](#) likumu)

710. Kamēr mantinieks sastāda inventāru, kreditori un legātāri nevar vērst pret viņu savus prasījumus, un viņu prasību noilguma tecējums pa visu uzaicinājumā noteikto termiņu apstājas.

711. Mantinieks, kas pieņēmis mantojumu ar inventāra tiesību, atbild par mantojuma atstājēja parādiem un citiem prasījumiem pret to tikai šā mantojuma apmērā, un bez tam viņam ir tiesība atvilkt no tā vajadzīgās summas mantojuma atstājēja apbedīšanai, inventāra sastādīšanai un citiem tiesu izdevumiem. Viņa paša prasījumi neizbeidzas, bet tie nolīdzināmi no mantojuma pēc to priekšrocībām.

712. Ja mantinieks ir maksātnespējīgs, mantojuma atstājēja kreditori, kā arī legātāri var prasīt, lai atdala mantojumu no mantinieka paša mantas, apmierinot viņus no mantojuma pirms mantinieka kreditoriem.

Tādu atdalīšanu var prasīt arī no mantinieka pēcnācējiem, kā arī no tiem, kas kā kreditori saņēmuši no mantinieka pie mantojuma piederīgu lietu valdījumu.

713. Šādas atdalīšanas gadījumā ([712.p.](#)) no mantojuma apmierināmi vispirms mantojuma atstājēja kreditori, tad legātāri, un tikai pēc tam palikušais atlikums pievienojams atpakaļ mantinieka mantai.

Ja atdalītā mantojuma ([712.p.](#)) nepietiek kreditoru un legātāru apmierināšanai, tad viņiem pēc jau notikušās atdalīšanas vairs nav tiesības vērst prasījumus pret mantinieku un viņa mantu.

714. Tiesība prasīt atdalīšanu nav pielaižama:

- 1) ja no mantojuma pieņemšanas dienas pagājuši pieci gadi;
- 2) ja kreditori ar sevišķu darījumu ir atzinuši mantinieku par savu parādnieku;
- 3) attiecībā uz tām lietām, kuras mantinieks labticībā jau atsavinājis;
- 4) ja noticis tāds abēju mantu saplūdums, ka atdalīt tās vienu no otras nav iespējams.

SEPTĪTĀ NODAĻA.
Līdzmantinieku savstarpējās attiecības un
mantojuma dalīšana.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.
Līdzmantinieku savstarpējās attiecības.

715. Ja mantojums piekritis vairākām personām kopīgi, tad viņas var vai nu valdīt to nedalīti vai prasīt tā dalīšanu.

716. Kamēr līdzmantinieki valda mantojumu nedalīti, viņi saņem mantojuma augļus un pārējos ienākumus samērā ar katra daļu un tādā pašā samērā nes uz to gulošās nastas, kā arī varbūtējos zaudējumus, ciktāl pēdējie nav cēlušies aiz viena līdzmantinieka vainas ([723.p.](#)).

Ja mantojuma atstājējs nav noteicis nedalītā mantojuma pārvaldīšanas un lietošanas kārtību, tad to nosaka līdzmantinieku vairākums pēc mantojuma daļu lieluma.

717. Par parādiem, kas guļ uz mantojumu, atbild visi līdzmantinieki samērā ar savām daļām. Pat arī tad, ja mantojuma atstājējs uzliek parādus samaksāt tikai vienam no viņiem vai ja viņi paši savā starpā citādi vienojas par šo samaksu, tāda rīcība saista vienīgi pašus mantiniekus un neatņem mantojuma atstājēja kreditoram tiesību piedzīt parādu no katra līdzmantinieka samērā ar viņa mantojuma daļu.

718. Mantojuma atstājēja parādnieki atbild katram līdzmantiniekam tāpat samērā ar viņa mantojuma daļu; bet ja parādnieks samaksājis parādu tam mantiniekam, kam mantojuma atstājējs šo prasījumu tieši novēlējis, tad viņš ar to ir atsvabināts no jebkādam līdzmantinieku prasībām.

719. Rīcībai ar mantojumu vajadzīga visu līdzmantinieku piekrišana un nepietiek tikai ar balsu vairākumu. Tādēļ nevienam mantiniekam nav tiesības vienam pašam pārdot vai ieķīlāt savu līdzmantinieku daļas, vai apgrūtināt mantojumu ar parādiem pāri par savas daļas vērtību, vai vispār ar neizdalīto masu rīkoties, sašaurinot pārējo līdzdalībnieku tiesības. Tāda rīcība nav spēkā, bet tomēr tas, kas labā ticībā ieguvis atsavinātu kustamu lietu, nezaudē tiesību uz to.

720. Ja līdzmantinieks atsavina savu nekustama īpašuma daļu personai, kas nav kopīpašnieks, tad pārējiem kopīpašniekiem pieder [1073.pantā](#) paredzētās tiesības.

721. Viena līdzmantinieka izdevumi mantojumam, ciktāl tie bijuši nepieciešami tā uzturēšanai vai nesuši tam patiesu labumu, jānes visiem līdzmantiniekiem, samērā ar katra daļu. Ja kāds no viņiem nokavē atlīdzināt šos izdevumus par savu daļu, tam jāmaksā likumiskie nokavējuma procenti.

722. Ja kāds līdzmantinieks samaksā mantojuma atstājēja parādus vai izpilda tā piešķirtos legātus, tad viņš par to var prasīt no saviem līdzmantiniekiem atlīdzību samērā ar to daļām.

723. Mantiniekam, kura rokās atrodas mantojums vai tā sastāvdaļas, jā rūpējas par tiem tāpat kā par savu mantu. Bet ja viņš kautko no mantojuma izlieto savām vajadzībām, tad viņam par to jānorēķinās ar līdzmantiniekiem.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Mantojuma dalīšana.**

I. Personas, kas var prasīt mantojuma dalīšanu.

724. Nevienu nevar piespiest palikt mantojuma kopvaldījumā, un katrs līdzmantinieks var prasīt tā dalīšanu.

Dalīt var arī tad, kad viens vai vairāki līdzmantinieki nav sasnieguši pilngadību vai atrodas aizgādībā; viņu tiesības tādā gadījumā aizsargā viņu aizbildņi vai aizgādņi. Aizbildņi vai aizgādņi var prasīt dalīšanu tikai ar bāriņtiesas atļauju.

P i e z ī m e. Pārdzīvojušo bezbērnu laulāto līdzmantinieki nevar piespiest mantojumu dalīt, kamēr nav notecējuši trīs mēneši no mantojuma atstājēja nāves.

725. Ja mantojumu dalot jāievēro vēl nepiedzimuša bērna tiesības, tad dalīšana atliekama līdz viņa piedzimšanai.

726. Ja pēc viena vai vairāku līdzmantinieku prasījuma mantojums jādala, tad tie, kas vēlas palikt nedalītā mantojumā, var savas daļas paturēt mantojuma kopībā.

727. Vienošanās par to, lai mantojumu nekad nedalītu, nav spēkā. Līdzmantinieki var vienoties mantojumu paturēt nedalītu zināmu laiku, bet arī tad var prasīt mantojuma dalīšanu pirms nolīgta laika, ja tiesa dalīšanas iemeslus atzīst par svarīgiem.

728. Mantojuma atstājējs var aizliegt uz noteiktu laiku atstātās mantas dalīšanu, bet aizliegt uz visiem laikiem dalīšanu viņš nevar.

Ja testamentā aizliegts mantu dalīt, nenorādot laiku, tad dalīšanu var izdarīt ne agrāk kā pēc pieciem gadiem no mantojuma atstājēja nāves dienas, bet ja viņš atstājis nepilngadīgus bērnus un tie līdz šā termiņa notecējumam nav sasnieguši pilngadību, tad ne agrāk kā pēc tam, kad tie visi kļuvuši pilngadīgi.

II. Dalāmā manta.

729. Iekam sāk mantojumu dalīt, jānoteic dalāmā masa:

- 1) pievienojot tai visu to, ko atsevišķi mantinieki jau saņēmuši iepriekš;
- 2) pievienojot tai visus augļus un citus pieaugumus, kas radušies nedalītai masai kopš mantojuma atstājēja nāves;
- 3) atdalot svešu un legātāriem piešķirtu mantu, atskaitot uz mantojumu gulošos parādus, mantojuma masai taisītos izdevumus un legātāriem novēlētās summas, kuru izdošana nav uzlikta kādam mantiniekam personīgi, bet vispār visai masai.

730. Priekšmeti, ko jau izdalījis mantojuma atstājējs pats, nošķirami no dalāmās masas, ja tāda bijusi mantojuma atstājēja griba.

III. Dalīšanas kārtība.

1. Vispārīgi noteikumi.

731. Mantojumu dala labprātīgi (mājas kārtībā, pie notāra vai bāriņtiesā) vai tiesas ceļā, ja līdzmantinieki nevar vienoties. Ja starp līdzmantiniekiem ir aizbildnībā vai aizgādnībā esošas personas, tad mājas kārtībā izdarītais dalīšanas akts apstiprināms bāriņtiesā, pie kam, ja aizbildnībā vai aizgādnībā esošās personas daļa pārsniedz desmit tūkstošus latus, bāriņtiesas lēmums iesniedzams tiesai apstiprināt.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu un [22.06.2006.](#) likumu)

732. Dalīšana vispirms notiek pēc mantojuma atstājēja dotiem norādījumiem; bet kad viņš sadalījis dažus sava mantojuma atsevišķus priekšmetus starp mantiniekiem zināmās daļās, tad parējais – ja mantiniekiem nav piešķirtas noteiktas mantojuma daļas – dalāms starp viņiem nevis pēc minēto daļu samēra, bet līdzīgās daļās, pēc personu vai cilšu skaita ([411.p.](#)).

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

733. Dalot mantojumu tiesas ceļā, tiesai jārikojas vispār pēc [1075.panta](#) noteikumiem par kopīpašuma dalīšanu, ievērojot arī 734. un turpmāko pantu sevišķos noteikumus.

734. Skaidro naudu un citas atvietošanas lietas, kā arī naudas vai atvietojamu lietu prasījumus dala samērīgi ar katra mantnieka mantojuma daļu.

735. Neatvietošanas kustamas lietas, kuras ķermeniski nevar sadalīt – ja mantnieki nevienojas citādi – vai nu pārdodamas izsolē, izdalot tajā ieņemto naudu, vai nododamas atsevišķiem mantniekiem pēc lozes par novērtējuma summu, vai arī pārdodamas izsolē starp pašiem mantniekiem, kas pēc tam izdala ieņēmumu samērīgi ar savām mantojuma daļām.

Šādā kārtībā dalāms arī nekustams īpašums, ja to nav iespējams sadalīt dabā.

736. Testamenta vai mantojuma līguma aizliegums atsavināt kustamu vai nekustamu mantu nekavē dalīšanu iepriekšējā ([735.](#)) pantā norādītā kārtībā, bet, pārdodot mantu izsolē, tajā var piedalīties tikai paši mantnieki.

737. Kustama vai nekustama manta pirms dalīšanas jānovērtē. Dalāma nekustama īpašuma īstās vērtības noteikšanai mantnieki var pārdot to izsolē un paši piedalīties solīšanā; izpirkuma tiesību mantnieki vai viens no tiem var izlietot šajā gadījumā tikai tad, ja to noteikti pieteic pirms izsoles.

738. Ja nekustams īpašums izsolē nolikts vienīgi tā īstās vērtības uzziņai, pie kam mantnieki aizrunā sev tiesību atdot to vairāksolītājam vai paturēt sev, tad tāda aizruna līdz ar pārējiem izsoles nosacījumiem noteikti jāpaziņo. Bet ja izsolē ieinteresēti arī nepilngadīgi vai aizgādībā esoši mantnieki, tad nekustama īpašuma atdošana vairāksolītājam pieļaujama tikai ar bāriņtiesas piekrišanu, pie kam, ja aizbildnībā vai aizgādībā esošās personas daļa pārsniedz desmit tūkstoši latu, bāriņtiesas lēmums iesniedzams tiesai apstiprināt.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu un [22.06.2006.](#) likumu)

739. Ja viens līdzmantnieks patur sev dalāmo nekustamo īpašumu par tā novērtējuma summu, tad viņam jāatlīdzina pārējiem, samērā ar to daļām, attiecīga naudas summa, kas pēc vienošanās vai nu izmaksājama skaidrā naudā vai nodrošināma ar ķīlas tiesībām uz pašu nekustamo īpašumu.

740. Dalot pie mantojuma piederīgu nekustamu īpašumu dabā, jāievēro noteikumi, kas aizliedz vai nu pārāk saskaldīt nekustamus īpašumus vai vispār tos sadalīt.

2. Ārpus pilsētu administratīvām robežām esošas lauksaimnieciska rakstura zemes dalīšana.

741. Ja dalāmās lauksaimnieciska rakstura zemes nepietiek, lai visiem mantiniekiem viņu daļas izdotu dabā ([740.p.](#)), un līdzmantinieki nevienojas, tad tēvs vai māte, daloties ar saviem pilngadīgiem bērniem, kā arī patēvs vai pamāte, daloties ar pabērniem, nevar prasīt savas daļas dabā.

Tāpat nevar prasīt savu daļu dabā, ja visiem tādu neiznāk, līdzmantinieks, kas nenodarbojas ar zemkopību, kā arī tas līdzmantinieks, kam pašam vai kura laulātam jau pieder lauksaimnieciska rakstura zeme, kuras platība pārsniedz likumā noteikto mazāko apmēru.

742. Vienādos apstākļos priekšroka saņemt daļu dabā dodama tam līdzmantiniekam, kuram vieglāk iespējams izmaksāt citiem līdzmantiniekiem pienākošos atlīdzību, vai tam, kuram priekšroku dod visi mantinieki, kas savas daļas dabā nesaņem.

743. No līdzmantiniekiem, kas savas daļas saņem dabā, priekšroka saņemt to saimniecības daļu, kurā ietilpst mājas vieta, ir tam, kas ilgāki strādājis saimniecībā (bērni pēc obligātoriskās skolas beigšanas) vai vairāk atbalstījis saimniecību ar saviem naudas līdzekļiem. Obligātoriskā kara dienestā un kara gaitās pavadītais laiks pielīdzināms saimniecībā pirms kara dienesta nostrādātam laikam. Vienādos apstākļos priekšroka dodama radiniekiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

744. Mantiniekiem, kas savas daļas saņem dabā, ir priekšroka paturēt dabā arī inventāru ([861.p.](#)), norēķinoties ar līdzmantiniekiem pēc inventāra parastās ([871.p.](#)) vērtības.

745. Uz atdalāmiem tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumiem ir priekšroka tam mantiniekam, kas vēlas un spēj šādu uzņēmumu vadīt, vai tam, kam priekšroku dod visi mantinieki, kuri nesaņem savas daļas dabā.

746. Kad iepriekšējie ([741.](#)-[745.](#)) panti nedod pietiekošu norādījumu, kam piešķirama daļa dabā vai dodama mājas vieta, dalīšanas kārtību, ja mantinieki paši nevienojas citādi, nosaka tiesa pēc sava ieskata.

747. Dabā saņemamās daļas jānovērtē, pie kam nepieciešamās saimniecības ēkas nav novērtējamas atsevišķi, bet kopā ar zemi. Norēķini ar līdzmantiniekiem izdarāmi no šādā kārtā noteiktās vērtības divām trešdaļām. Šāds vērtības pazeminājums neattiecas uz pastāvoša tirdzniecības vai rūpniecības uzņēmuma zemi un ēkām, kā arī uz tādām ēkām, kas nav saistītas ar lauksaimniecības tiešām vajadzībām; tāpat šāds vērtības pazeminājums nav ņemams vērā līdzmantiniekiem savstarpēji norēķinoties par mantojuma atstājēja parādiem.

748. Līdzmantinieki, kas saņēmuši savas daļas dabā, izdara pārējiem izmaksas samērīgi ar viņu daļām un to vērtību, kura noteikta uz iepriekšējā ([747.](#)) panta pamata.

749. Ja mantiniekam, kas dabūjis savu daļu dabā, izmaksām jātagādā skaidrā naudā vairāk par 50% no saņemamās mantas vērtības un izmaksai iztrūkstošos līdzekļus viņam nav iespējams dabūt no ilgtermiņa kredītiestādes, vai ja viņš dabūjis zemi bez ēkām, tiesa var atļaut izmaksas izdarīt pa daļām; atkarībā no izmaksas summas lieluma, saimniecības ienākumiem un izmaksas saņēmēja apstākļiem, tiesa var noteikt izmaksai laiku līdz desmit gadiem. Šādu atvieglojumu nevar piešķirt, ja izmaksātājs nevar dot pietiekošu nodrošinājumu izmaksas saņēmējam.

750. Ja mantinieks, kas saņēmis savu daļu dabā, atsavina savu saimniecību vai tās daļu pirms desmit gadu notecējuma, tad līdzmantinieki var prasīt, lai tiem piemaksā starpību starp novērtējumu, pēc kura izdarītas izmaksas ([747.](#) un [748.p.](#)), un tirgus vērtību dalīšanas laikā.

751. Iepriekšējā ([750.](#)) pantā paredzētā atsavināšanas gadījumā līdzmantiniekiem, kas nav dabūjuši savu daļu dabā, pieder pirmpirkuma vai izpirkuma tiesība ([1073.p.](#)). Ja izlietot pirmpirkuma vai izpirkuma tiesību pieteicas vairāki līdzmantinieki, tad viņi minēto saimniecību iegūst visi par kopīpašumu līdzīgās daļās.

3. Dokumenti.

752. Ģimenes dokumenti, kā arī dokumenti, kas attiecas uz visu mantojumu, nav izdalāmi, un, ja mantinieki nevienojas citādi, tie jānodod glabāt tam mantiniekam, kas saņem mantojuma lielāko daļu, bet ja daļas ir vienādas – vecākajam līdzmantiniekam, kas sadalījumā piedalās.

Mantiniekam, kas dabūjis dokumentus savās rokās, jāļauj līdzmantiniekiem, kad viņi to prasa, tajos ieskatīties un izgatavot norakstus.

Dokumentus, kas attiecas uz kādu atsevišķu nekustamu īpašumu, dabū tas mantinieks, kurš dabū šo nekustamo īpašumu.

Ja nekustamu īpašumu sadala un mantinieki nevienojas citādi, tad dokumenti, kas attiecas uz šo īpašumu, nododami tam mantiniekam, kurš dabū savā īpašumā daļu ar agrāko hipotēkārā reģistra numuru.

IV. Dalījuma sekas.

753. Ja mantojumu dalot līdzmantinieki viens otram no tā kautko atdod, tad ar to nodibinātās tiesiskās attiecības apspriežamas pēc pirkuma noteikumiem.

Katrs līdzmantinieks atbild pārējiem par viņam dalījumā piekritušiem priekšmetiem.

754. Ja tās lietas, kas jādabū katram līdzmantiniekam kā sava daļa, noteicis mantojuma atstājējs pats, norādot arī šo lietu vērtību, tad uz šā pamata izdarītu dalījumu nekādā ziņā nevar apstrīdēt, izņemot tikai to gadījumu, kad ar to aizskarta kāda mantinieka neatņemamās daļas tiesība.

Mantojuma dalījumu, kas izdarīts uz spēkā nākuša tiesas vai šķīrējtiesas sprieduma pamata, līdzmantinieki ne aizkāda iemesla nevar apstrīdēt.

755. Mājas kārtībā izdarītu dalījumu var apstrīdēt, kad tajā atklāta ļaunprātība, spaidi vai viltus, vai vienam līdzmantiniekam nodarīts zaudējums vairāk kā par pusi, vai arī notikusi maldība. Cietušam ir tiesība prasīt vai nu atlīdzību, vai jaunu dalījumu.

756. Ja izrādās, ka kāds pie mantojuma piederīgs priekšmets dalījumā izlaists un nav sadalīts, tad agrākais dalījums tomēr paliek spēkā un izlaistais priekšmets dalāms starp mantiniekiem papildām.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Iepriekšēji saņemtā pievienojums.**

757. Pārdzīvojušam laulātam un visiem lejupējiem, kas uz kautkāda pamata grib mantot no mirušā laulātā vai no kopējā augšupējā, viss tas, ko viņi dabūjuši no mantojuma atstājēja tam dzīvam esot, pirms mantojuma masas dalīšanas jāpievieno tai vai arī jāieskaita savās mantojuma daļās.

758. Pienākumu izdarīt pievienojumu neietekmē tas, vai lejupējie, kas manto kopīgi, bijuši vienādā radniecības pakāpē ar kopējo augšupējo, vai dažādās.

759. Kas iestāties tādas personas mantiskās tiesībās, kurai jāizdara minētais pievienojums, tam jāpievieno mantojuma masai viss tas, kas būtu jāpievieno minētai personai, ja vien viņš nemanto uz patstāvīgas tiesības pamata un nav mantojis no sava pārstāvamā.

760. Pievienojums nav jāizdara:

- 1) kad tas, kam tas būtu jāizdara, vēl mantojuma atstājējam dzīvam esot atteicies no daļības mantojumā, vai arī pēc mantojuma atstājēja nāves paziņojis, ka apmierinās ar iepriekšēji saņemto un nevēlas piedalīties mantojumā;
- 2) kad mantojuma atstājējs noteikti aizlēdzis pievienojumu;
- 3) kad pievienojamie priekšmeti gājuši bojā bez tās personas vainas, kurai pievienojums jāizdara.

Pievienojuma aizliegums, kā arī tās personas atteikšanās, kurai pievienojums jāizdara, nedrīkst aizskart līdzmantinieku neatņemamās daļas tiesības.

761. Lejupējiem viss, ko viņi iepriekšēji saņēmuši, jāpievieno ne tikai vienam otra labā, bet arī par labu tam no vecākiem, kurš otru pārdzīvojis un kopīgi ar viņiem manto. Šajā gadījumā tomēr arī pārdzīvojušam laulātam jāpievieno manta, ko viņam piešķīris mirušais dzīvs būdams.

762. Parastās augšupējo vai laulāto dāvanas jāpievieno tikai šādos gadījumos:

- 1) kad pievienojums tieši uzlikts par pienākumu dāvināšanas laikā vai pirms vai pēc tā;
- 2) kad apdāvinātam ir līdzmantinieki, kuriem jāpievieno tādas pašas dāvanas.

763. Ja mantojuma atstājējs nav tieši noteicis citādi, tas, ko lejupejie dabūjuši no augšupējiem ēdienam, miteklim, apģērbam, kopšanai, audzināšanai un izglītošanai obligātoriskās skolās, nav jāpievieno.

Tāpat nav pievienojams tas, ko pārdzīvojušais laulātais dabūjis no mirušā laulātā ēdienam, miteklim, apģērbam un kopšanai.

764. Pievienojamo priekšmetu vērtība noteicama pēc stāvokļa, kādā tie atradušies saņemšanas laikā, un pēc tā laika cenām.

765. Ja persona, kurai pievienojums jāizdara, ir to nokavējusi, tad līdzmantiniekiem ir tiesība prasīt no viņas procentus un ienākumus no tā brīža, kad viņa uzaicināta izdarīt pievienojumu.

ASTOTĀ NODAĻA.

Mantojuma tiesības izbeigšanās un zaudēšana.

PIRMĀ APAKŠNODAĻA.

Mantojuma tiesības zaudēšana pēc mantotāja paša gribas.

I. Atteikšanās no mantošanas pirms aicinājuma mantot.

766. Mantotāja atteikšanās līgums ir tāds līgums, ar ko viena puse atteicas no mantošanas tiesības, kas viņai būtu piederējusi pēc otras puses nāves.

Mantotāja atteikšanās līgums ir spēkā tikai tad, ja tas noslēgts rakstiski.

767. Atteikšanās līgumu noslēdz starp nākamo mantinieku un to personu, no kuras mantot viņš atteicas.

Līgums, ar kuru viena puse apsolās otrai atteikties no trešās personas mantojuma, ja tas viņai piekristu, nav atteikšanās šajā nozīmē, bet ir līgums par trešās personas mantojumu.

Lai aizbildnībā vai aizgādībā esošās personas atteikšanās būtu spēkā, vajadzīga kā aizbildņa vai aizgādņa, tā arī bāriņtiesas piekrišana.

768. Mantotāja atteikšanās līgums aptver arī viņa neatņemamo daļu.

769. Ar mantotāja atteikšanos izbeidzas viņa mantošanas tiesība un mantojuma atstājējs atbrīvojas no visiem aprobežojumiem noteikšanā par savu mantojumu, arī par neatņemamo daļu.

770. Ja mantojuma atstājējs ne testamentā, ne līgumā nav devis nekādus rīkojumus savam nāves gadījumam, tad tā vietā, kas atteicies mantot, iestājas tas, kam vienādas tiesības ar viņu, bet ja tāda nav, tad pēc viņa tuvākais mantojuma atstājēja likumiskais mantinieks.

771. Ja nav noteikti norunāts pretējais, tad visu, ko atteicies mantotājs nolīdzis sev par atteikšanos, viņš iegūst ne kā mantojuma daļu, bet kā atlīdzību.

772. Ja atteicies mantotājs nomirst pirms mantojuma atstājēja, tad viņa atteikšanās nesaista viņa leņupējos pat arī tajā gadījumā, ja līgums būtu noteikti noslēgts arī attiecībā uz viņiem, kādēļ viņu tiesības paliek neaizskartas; bet ja viņi pieņem mantojumu, kas viņiem piekritis pēc mantotāja, kurš atteicies, tad viņiem jāieskaita savās daļās tas, ko viņš saņēmis kā atlīdzību par atteikšanos.

773. Mantotāja atteikšanās līgumu var atcelt tikai abām pusēm rakstiski vienojoties.

774. Ja mantotājs atteicies par labu trešai personai un tā tieši piedalījies pašā šā līguma noslēgšanā vai pievienojies tam vēlāk, tad atteikšanās līgumu nevar atcelt bez viņas piekrišanas.

II. Mantojuma atraidīšana pēc aicinājuma mantot.

775. Katram, kas var brīvi rīkoties ar savu mantu, ir arī tiesība mantojumu atraidīt, vienalga, vai tas viņam piekritis pēc likuma vai pēc testamenta. Līgumiska mantinieka tiesības šajā ziņā nosaka [689.pants](#).

776. Atraidīt mantojumu var tiklab to tieši izteicot, kā arī klusējot.

[690.](#), [699.](#) un [700.panta](#) noteikumi par mantojuma pieņemšanu attiecas arī uz tā atraidīšanu.

777. Lai atraidījums būtu spēkā, ir vajadzīgs, lai tas, kas atraida, zinātu to pamatu, pēc kura viņš aicināts mantot, kā arī to, ka viņš ir mantinieks.

778. Ja tuvākais likumiskais mantinieks iecelts par mantinieku testamentā, bet negrib šo iecēlumu izlietot, viņš patur tiesību mantot pēc likuma.

779. Ja kāds atteicas mantot pēc testamenta kādā savtīgā nolūkā, tad viņš, pieņemot mantojumu pēc likuma, neatbrīvojas no testatora noteiktiem aprobežojumiem rīcībā ar mantojumu; bez tam viņam jāapmierina legātāri.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

780. Ja tuvākais likumiskais mantinieks iecelts bez viņa ziņas par mantinieku testamentā, tad ar mantojuma atraidījumu, neatkarīgi no tam, kādos izteicienos tas izteikts, viņš nezaudē tiesību mantot pēc testamenta. Bet ja viņš, atraidot mantojumu vispārīgos izteicienos, zinājis, ka viņš iecelts par mantinieku testamentā, tad viņš vairs nevar mantot arī pēc likuma.

781. Kad aicinātais mantojumu jau pieņēmis, viņš to vairs nevar atraidīt. Kas reiz atraidījis viņam piekritušo mantojumu, tas vairs nevar to pieņemt vēlāk.

782. Pēc tam, kad mantinieks atraidījis viņam piekritušo mantojumu, viņa vietā iestājas tas, kas pēc mantojuma atstājēja gribas vai, ja tāda nav izteikta, pēc likuma aicināts mantot kā tuvākais pēc viņa; pie tam šim jaunajam mantiniekam doti mantojuma pieņemšanai vai atraidīšanai tādi paši termiņi kā pirmajam, skaitot tos no tās dienas, kad viņš dabūjis zināt par pirmā atraidījumu.

783. Mantojuma atraidījums neaptver līdz ar to arī atteikšanos no tām tiesībām un prasījumiem, kas mantiniekam var būt pret mantojuma atstājēju un mantojumu pēc kādiem citiem pamatiem.

OTRĀ APAKŠNODAĻA. **Nepilnīgi un spēkā neesoši testamenti.**

I. Testamenta atcelšana pret testatora gribu.

784. Testaments var dažādā kārtā, tiklab visā savā sastāvā, kā arī tikai dažās atsevišķās daļās, vai nu no paša sākuma nebūt spēkā, vai arī spēku zaudēt vēlāk.

785. Testaments, kas palicis nepabeigts ([458.p.](#)) vai kurā visi rīkojumi ir pretlikumīgi vai nesaprotami, kā arī testaments ar noziedzīgu vai pretlikumīgu saturu, pats par sevi nav spēkā un notārs to nenolasa.

Atsevišķu rīkojumu pretlikumība neatņem spēku ne visam testamentam, ne tā pārējiem rīkojumiem; tādā gadījumā viss tas, kas testamentā ir pretlikumīgs, notāram jāsaskaņo ar likumiem, vai, ja tas nav iespējams, no testamenta jāizmet.

Šā panta iepriekšējo daļu noteikumi piemērojami arī tad, kad ar tiesas spriedumu pierādīti [824.panta](#) 1.punktā minētie apstākļi, kas padara mantinieku par necienīgu mantot.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

786. Prasīt, lai testamentu atzīst par spēkā neesošu visā tā sastāvā vai atsevišķās daļās, ieinteresētās personas var šādos gadījumos:

- 1) kad mantojuma atstājējs nav bijis spējīgs testamentu taisīt;
- 2) kad testamentu taisot nav ievērota noteiktā forma;
- 3) kad testamenta taisīšana panākta ar spaidiem vai viltu vai kad notikusi maldība.

787. Testamenta spēku neietekmē tas, ka no testamenta taisīšanas laika līdz testatora nāvei pagājuši desmit vai vairāk gadu.

788. Ja kāds neatraidāms mantinieks testamentā palicis neievērots vai bez likumiska iemesla atstumts no mantojuma, viņam ir tiesība prasīt, lai nodala viņa neatņemamo daļu, vai arī, ja viņam novēlēts mazāk par šo daļu, lai to papildina. Citādā ziņā testaments patur savu spēku.

789. Ja mantojuma atstājējs, kam nav bērnu, ir taisījis testamentu, un viņam pēc tam, vai nu dzīvam esot, vai pēc nāves, piedzimst lejupējais, tad testaments uzskatāms par atceltu visā tā sastāvā, ja vien šis gadījums nav pašā testamentā tieši paredzēts. Bet ja testatoram jau agrāk bijuši bērni, tad pēc testamenta taisīšanas dzimušie tikai dabū ar saviem brāļiem un māsām vienlīdzīgu mantojuma daļu, pie kam citādā ziņā testaments nezaudē spēku.

790. Ja tēvs atstāj lejupējam, kuram vēl jādzimst, kādu noteiktu mantojuma daļu, bet viena vietā piedzimst divi vai vairāk bērni, tad tie dabū vienlīdzīgas mantojuma daļas.

791. Ja likumiskais mantinieks, kam bijis iespējams testamentu apstrīdēt, reiz jau šo testamentu atzinis, vai nu noteikti, vai klusējot, t.i. izpildot tā atsevišķas daļas vai arī nepieteicot savas prasības uzaicinājuma laikā, tad viņam šis testaments pilnīgi jāizpilda un nav vairs tiesības vēlāk to apstrīdēt.

II. Testamenta atcelšana, grozot testatoram savu gribu.

792. Noteikumi par testamenta atcelšanu, grozot testatoram savu gribu (793.-[801.p.](#)), piemērojami arī publiskiem testamentiem.

793. Agrāko testamentu testators var atcelt vai nu taisot jaunu, vai vienkārši to atsaucot.

1. Jauna testamenta taisīšana.

794. Ar jaunu testamentu iepriekšējais tiek atcelts jau pats par sevi, arī noteikti to neizsakot.

Šajā ziņā ir vienalga, vai agrākais testaments bijis publisks vai privāts; publisko testamentu tāpat var atcelt ar vēlāku privāto. Ar mutisku testamentu ([460.p.](#)) nevar atcelt rakstisku – publisko vai privāto – testamentu.

Tas vien, ka testators izteicis nodomu taisīt jaunu testamentu vai grozīt jau pastāvošo, ja viņš nomirst savu nodomu neizpildījis, agrāko testamentu neatceļ.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 07.07.1992. likumu)

795. Ja jaunajam testamentam ir tādi trūkumi, kuru dēļ tas zaudē spēku ([785.](#) un [786.p.](#)), kā arī ja testators pats atceļ vēlāko testamentu ar nolūku atjaunot agrāko, tad agrākais atkal atdabū spēku.

Ja jaunais testaments zaudē spēku aiz [789.pantā](#) minētā iemesla, agrākais ar to savu spēku neatdabū.

796. Ar jaunu testamentu agrākais nav atzīstams par atceltu, kad jaunais neapšaubāmi ir tikai agrākā papildinājums vai kādas tā daļas grozījums.

797. Ja testators jaunajā testamentā noteic, lai arī agrākais paliek spēkā, vai ja viņš atstāj divus testamentus, kas taisīti vienā un tajā pašā dienā, bet pēc sava būtiskā satura ir dažādi, vai beidzot, ja nevar droši noteikt, kurš no diviem testamentiem taisīts agrāk, kurš vēlāk, tad visos šajos gadījumos paliek spēkā abi testamenti viens otram blakus, ciktāl tas pēc apstākļiem iespējams. Bet ja tas būtu pavisam neiespējami, tad abi testamenti nav spēkā.

798. Ja testatoru pamudinājusi taisīt jaunu testamentu nepatiesa ziņa par ieceltā mantinieka nāvi, tad agrākais testaments paliek spēkā.

2. Testamenta atsaukšana.

799. Mantojuma atstājējs var atsaukt savu testamentu netaisot jaunu, ar katru gribas izteikumu, kas izsacīts vai nu noteikti vai klusējot, ar zināmu darbību.

800. Noteikti atsauc testamentu ar skaidru un neapšaubāmu izteikumu, kuru var izsacīt notāriālā vai bāriņtiesas aktu reģistra grāmatā ierakstītā aktā, vai arī ārzemēs konsulārā atcēluma aktā, kā arī mājas kārtībā sastādītā rakstiskā aktā ar divu liecinieku parakstiem.

[460.pantā](#) paredzētos apstākļos testamentu var atsaukt arī mutiski tādā pašā kārtībā, kāda noteikta testamenta taisīšanai. Karavīri kara gaitās testamentu var atsaukt bez tam arī ar rakstisku paziņojumu savai priekšniecībai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [22.06.2006.](#) likumu)

801. Klusējot atsauc testamentu ar tādu darbību, kas nepielaiž šaubas par testatora nodomu.

802. Kad testators pats vai viņa uzdevumā kāda trešā persona tīši iznīcina visu testamentu, to ieplēšot, sagriežot vai sadedzinot, vai arī tikai pārsvītrojot visu tā saturu, vai kā citādi, tad visi tajā esošie rīkojumi, ja tas nav uzglabājies vēl kādā citā oriģināleksemplārā, zaudē spēku.

803. Ja testators iznīcina tikai dažas pēdējās gribas rīkojuma daļas, tad visas pārējās patur savu spēku.

804. Tas, ko iznīcinājis testators pats, bet ne tīši, vai arī kāds cits bez testatora piekrišanas, paliek spēkā, ja vien var salasīt vai kā citādi pierādīt tā saturu.

TREŠĀ APAKŠNODAĻA. **Legāta atcelšana.**

I. Legāta atcelšana pēc legātāra gribas.

805. Legātārs vienmēr var atraidīt viņam piekritušo legātu, bet ja viņš mirst par to neizsacījies, šī tiesība pāriet uz viņa mantinieku.

Atraidīt var tiklab noteikti, kā arī klusējot, ar darbību, kas nepielaiž nekādas šaubas par legātāra nodomu.

806. Ja mantinieks atraida viņam piekritušo mantojumu, tad ar to viņš nav atraidījis arī viņam piešķirto prelegātu.

807. Ar legāta atraidīšanu izbeidzas arī legāta piekrituma spēks ([521.](#) un turpm.p.), ja vien legāts nav piekritis uz vairākiem pamatiem un atraidījumu varētu attiecināt tikai uz vienu no tiem.

808. Ar nosacījumu vai ar termiņu piešķirta legāta atraidījums nav spēkā, ja tas noticis pirms nosacījuma vai termiņa iestāšanās.

II. Legāta atcelšana pēc mantojuma atstājēja gribas.

809. Mantojuma atstājējs var atcelt paša piešķirto legātu ar katru gribas izteikumu, kas izsacīts vai nu noteikti, vai klusējot, ar zināmu darbību, kura nepielaiž šaubas par mantojuma atstājēja nodomu.

810. Katrs legāta pārgrozījums pats par sevi ir agrākā legāta atcēlums un jauna nodibinājums; tādēļ, legātu pārgrozot, jāievēro viss tas, kas vispār jāievēro legātu nodibinot; citādi jāatzīst, ka pārgrozījums gan atceļ agrāko, bet nenodibina jaunu legātu.

811. Ja legātu pārgroza, noteicot jaunu legātāru, vai legāta izpildītāju, vai legāta priekšmetu, tad, rodoties šaubām, pieņemams, ka legātam pievienotais nosacījums ar pārgrozījumu nav atcelts, bet paliek spēkā.

III. Legāta atcelšana testamenta atkrišanas dēļ.

812. Ja testaments atkrīt, tad atkrīt arī tajā nodibinātie legāti.

IV. Legāta tieša atkrišana.

813. Legāts atkrīt, ja tas jau no paša sākuma nav bijis spēkā, un proti, sekojošos gadījumos:

- 1) kad mantojuma atstājējs nav bijis spējīgs legātu piešķirt vai legātārs – to pieņemt;
- 2) kad novēlējums nav varējis būt par legāta priekšmetu;
- 3) kad dotais rīkojums bijis nesaprotams;
- 4) kad legāts ierosināts ar spaidiem vai viltu vai piešķirts maldības dēļ.

814. Spēkā neesoši legāti ([813.p.](#)) neatdabū spēku arī tad, kad vēlāk to spēkā neesamības iemesls atkrīt, ja vien tie nav piešķirti ar nosacījumu un spēkā neesamības iemesls nav atkritis pirms nosacījuma iestāšanās.

815. Ja testamentu uzrakstījis nevis testators pats, bet kāda cita persona, tad neviens šai personai par labu taisīts rīkojums, un tā tad arī viņai piešķirts legāts, nav spēkā, ja vien testators nav šo rīkojumu vēl noteikti un sevišķi apstiprinājis vai ja testamentu nav uzrakstījis viņa vienīgais likumiskais mantinieks.

816. Sākumā spēkā esošs legāts vēlāk zaudē spēku:

- 1) ja legātārs nomirst pirms mantojuma atstājēja vai pirms nosacījuma iestāšanās;
- 2) ja legāta priekšmets gājis bojā vai pārvērsts citā;

3) ja testators vēl dzīvs būdams novēlēto priekšmetu legātāram dāvinājis.

817. Ja testamentā ieceltais mantinieks izpilda kādu legātu, kas viņam nav bijis jāizpilda, tad viņam vairs nav tiesības prasīt to atpakaļ, ja vien viņu nav pavedinājusi izpildīt faktiska maldība.

V. Legāta atcelšanas sekas.

818. Kad kautkāādā kārtā atkrīt legātārs, tad legāta priekšmets, ciktāl tas vēl pastāv, piekrīt vispirms viņa substitūtam, vai, pēc pieauguma tiesības ([839.](#) un [840.p.](#)), līdzlegātāram, ja tāds iecelts.

Ja nav ne substitūta, ne līdzlegātāra, tad legāta priekšmets paliek legāta izpildītājam, bet ja nav arī tā, tad mantiniekam; bet ja viņu ir vairāki, tad tas dalāms starp viņiem samērā ar viņu mantojuma daļām.

Tas, kam uzlikts tikai izdot, kā piemēram, testamenta izpildītājs, nav uzskatāms par legāta izpildītāju un tādēļ arī novēlēto priekšmetu nedabū.

819. Tam, kas [818.pantā](#) norādītā kārtībā iestājas atkritušā legātāra vietā, jāizpilda visi pēdējam uzliktie pienākumi, izņemot gadījumu, kad legāts jau no paša sākuma nav bijis spēkā.

CETURTĀ APAKŠNODAĻA. Mantojuma līguma atcelšana.

820. Mantojuma līgumi zaudē spēku aiz tiem pašiem iemesliem kā testamenti.

Mantojuma līgumu var atcelt aiz tiem pašiem iemesliem kā vispār katru līgumu.

Neviena puse, ja viņa nav to noteikti pielīgusi, nevar ar vienpusēju atsaukumu atcelt mantojuma līgumu, kaut arī tam par iemeslu būtu līgumā ieceltā mantinieka nepateicība, vai kaut arī pēc līguma noslēgšanas vienai no pusēm piedzimu lejupējais.

821. Neatraidāmo mantinieku tiesību aizskārumam ir mantojuma līgumā tās pašas sekas, kā testamentā.

822. Iemesli, kas vispār dod tiesību prasīt agrākā stāvokļa atjaunošanu, var būt par pamatu arī mantojuma līguma atcelšanai.

823. Ja līgumā ieceltais mantinieks nomirst pirms mantojuma atstājēja un pie tam pirmā mantinieki nav bijuši noteikti iecelti par viņa substitūtiem, tad mantojuma līgums atzīstams par izbeigušos.

PIEKTĀ APAKŠNODAĻA.
Mantojuma un legāta atraušana
necieņīgām personām.

824. Kā mantojumu, tā arī legātu zaudē kā necienīgs:

- 1) kas tīši sagādājis nāvi mantojuma atstājējam vai savam tuvākam priekšmantiniekam, vai tīši nodarījis mantojuma atstājējam tādu veselības bojājumu, kurš padara to nespējīgu taisīt vai atcelt pēdējās gribas rīkojumu;
- 2) kas ar vardarbību vai viltu pamudinājis vai atturējis mantojuma atstājēju taisīt, grozīt vai atcelt pēdējās gribas rīkojumu;
- 3) kas ļaunprātīgi nogādājis pie malas mantojuma atstājēja taisīto pēdējās gribas rīkojumu;
- 4) kas viltojis mantojuma atstājēja pēdējās gribas rīkojumu;
- 5) kas atteicies no viņam pēdējās gribas rīkojumā uzliktā aizbildņa amata vai pienākuma kādu audzināt;
- 6) kas neizpilda viņam uzlikto pienākumu rūpēties par mantojuma atstājēja apbedīšanu;
- 7) kas gada laikā no pēdējās gribas rīkojuma spēkā nākšanas bez ievērojamiem iemesliem neizpilda mantojuma atstājēja uzlikumu.

Mantojumu vai legātu nezaudē tas, kam mantojuma atstājējs piedēvis.

825. *(Izslēgts ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)*

826. Atraut mantojumu necienības dēļ ([824.p.](#)) var vienīgi prasības ceļā, izņemot [785.panta 3.daļā](#) minēto gadījumu.

Prasību var celt tā persona, kurai pāriet mantojums pēc tā atraušanas ([827.p.](#)), bet [824.panta 1.punktā](#) paredzētos gadījumos – arī prokurors.

Minēto prasību var celt [685.](#) un [686.pantā](#) norādītos termiņos.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar [12.12.2002.](#) likumu, kas stājas spēkā no 01.01.2003.)

827. Kad kādam mantojums atrauts kā necienīgam, tad viņa vietā, ja par to nav nekādu sevišķu noteikumu, iestājas tas, kas aicināts mantot kopā ar atkritušo vai tieši pēc viņa, vienalga, vai tas būtu substitūts, vai līdzmantinieks, vai arī tuvākais likumiskais mantinieks. Legātiem, kas atrauti necienīgajiem, piemērojami [818.panta](#) noteikumi.

828. Tam, kas iestājas necienīgā vietā, jāizpilda viss tas, kas bijis uzlikts pēdējam, un proti, jāizpilda legāti, jāuzņemas mantojuma parādi u.t.t.

829. Ja necienīgais jau ieguvis un saņēmis to, kas viņam bijis piešķirts, tad viņam tas jānodod ar visiem augļiem un pieaugumiem tam, kas iestājas viņa vietā.

Ja necienīgais cietis kādus zaudējumus sakarā ar mantojuma pieņemšanu, tad viņš nevar prasīt agrākā stāvokļa atjaunošanu.

SESTĀ APAKŠNODAĻA.

Pieauguma tiesība.

830. Ja kāds no vairākiem līdzmantiniekiem kaut kāda iemesla dēļ nevar vai negrib mantot, tad viņa atbrīvojusies daļa piekrīt pēc pieauguma tiesības pārējiem līdzmantiniekiem.

Pieauguma tiesība nav piemērojama, ja atkritušam mantiniekam ir substitūts, vai ja viņš jau pēc aicinājuma mantot nomirst un viņa tiesība ir pārgājusi uz viņa mantiniekiem.

831. Pieauguma tiesība iestājas uz likuma pamata, bez sevišķas iegūšanas vai pieņemšanas. Kam šī tiesība ir, tas nevar no tās atteikties.

832. Ja mantinieks nomirst jau pēc mantojuma iegūšanas, bet vēlāk atkrīt kāds no līdzmantiniekiem, tad pieauguma tiesība ir pirmā mantiniekiem.

833. Atbrīvojusies daļa pāriet uz līdzmantiniekiem ([830.p.](#)) ar visām uz to gulošām nastām, to starpā ar pienākumu izpildīt atkritušam mantiniekam uzliktos legātus, izņemot gadījumu, kad šā mantinieka iecelšana jau no paša sākuma nav bijusi spēkā.

834. Mantojot pēc likuma, atbrīvojusies mantojuma daļa piekrīt tiem līdzmantiniekiem, kas būtu to dabūjuši, ja atkritušā mantinieka nemaz nebūtu bijis, un šo daļu viņi sadala samērā ar savām mantojuma daļām.

835. Ja daži no kopīgā mantojuma likumiskiem mantiniekiem manto pēc galvām, bet citi pēc ciltīm ([411.p.](#)), tad, atkrītot kādam no pirmajiem, viņa daļa sadalāma pēc cilšu skaita; bet ja atkrīt kāds no tiem, kuri manto pēc ciltīm, tad viņa daļa piekrīt, pēc pieauguma tiesības, tās pašas cilts piederīgiem, un tikai tad, ja tādu nav, pāriet uz pārējām ciltīm.

836. Mantojot pēc testamenta, pieauguma tiesība ir tikai tiem mantiniekiem, kas aicināti mantot visu mantojumu, nenoteicot viņu daļas.

Daļa, kas atbrīvojusies pēc atkrituša testamentāra mantinieka, sadalāma starp pārējiem līdzmantiniekiem vienlīdzīgi.

837. Kad no vairākiem līgumiskiem mantiniekiem kāds atkrīt, tad viņa atbrīvojusies daļa piekrīt nevis viņa līdzmantiniekiem, bet gan mantojuma atstājēja likumiskiem mantiniekiem, ja vien līgumā nav tieši noteikts citādi.

838. Kad līgumiski mantinieki manto kopīgi ar testamentāriem, tad, atkrītot kādam no pēdējiem, viņa daļa, ja nav citu testamentāru mantinieku, piekrīt nevis līgumiskiem, bet likumiskiem mantiniekiem.

839. Legātos pieauguma tiesība pastāv tikai tad, kad viena un tā pati lieta novēlēta vairākiem līdzlegātāriem, nenoteicot, kāda daļa no tās katram jādabū.

Ja šādā gadījumā kāds līdzlegātārs atkrīt, iekam viņš ieguvis tiesību uz piešķirto legātu, viņa daļa piekrīt pārējiem līdzlegātāriem.

840. Ja vairākiem legātāriem kopīgi novēlēta lietojuma tiesība ([1190. un turpm.p.](#)) un ja kāds no viņiem atkrīt pēc tam, kad viņš jau ieguvis savu daļu, tad arī tā piekrīt viņa līdzlegātāriem.